

Tisdagen den 21 november

Kl. 13.00–15.53
18.00–18.33

§ 1 Särskild debatt om antisemitismen i Sverige

*Särskild debatt
om antisemitismen
i Sverige*

Anf. 1 MALIN DANIELSSON (L):

Herr talman! Den 7 oktober mördades över tusen israeler på de mest sadistiska sätt. Det var den dödligaste dagen för judar sedan Förintelsen. Bilder av döda och medvetslösa kroppar och skräckslagna gisslan spreds med eufori av Hamasterroristerna. Hur mottogs detta på svenska gator och torg? Jo, i Malmö sköts fyrverkerier, och högljudda korteger firade attentatet. Det är groteskt och avskyvärt – men tyvärr långt ifrån den enda händelsen av sitt slag.

För Liberalerna är situationen glasklar: Antisemitismen måste motverkas oavsett varifrån den kommer. Många känner stor oro för sin och sina familjers säkerhet, för nu pekas judar ut som förövare och beskylls för Israels handlingar, allt för att göras till lovliga offer för hatbrott.

Vi måste visa blocköverskridande enighet i frågan om antisemitism. Alla i vårt land ska känna sig trygga med att vara den de är, och därför har vi begärt den här debatten.

Anf. 2 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Herr talman! Som kulturminister har jag ansvar för våra fem nationella minoriteter, inklusive judar, i Sverige. Det är en del av mitt politiska ansvar att se till att man som jude i Sverige fullt ut kan leva öppet enligt sin tradition och sin kultur.

Jag har träffat många företrädare för den judiska minoriteten. Jag har besökt synagogor, skolor, förskolor, föreningar och äldreboenden. I nästan varje möte har jag fått höra förfärliga berättelser om rå och ogenerad antisemitism, inte sällan riktad mot judiska barn och unga och inte sällan i skolmiljö eller i sociala medier. Jag har träffat föräldrar som inte vet om de vågar skicka sina barn till skolan, rektorer som är oroliga för skolans ekonomi då säkerheten för skolan behöver höjas, människor som förvägras handla i butiker för att de bär davidsstjärnan om halsen och en familj som överväger att byta barnens efternamn för att freda dem mot hat och hot. Antisemitismen är ett av de största hindren för att som jude i Sverige kunna leva sitt liv på samma villkor som andra.

Så här såg verkligheten ut för ett år sedan. Redan då underströk statsministern i sin regeringsförklaring att antisemitismen är en prioriterad fråga för den här regeringen. De senaste månaderna har dock berättelserna blivit allt fler och alltmer tröstlösa. Efter Hamas terrorattack mot Israel den

7 oktober har anmälningarna om hets mot folkgrupp med antisemitiska motiv ökat. Vi har sett familjer som talar om att lämna landet, och vi har sett individer fira Hamas illdåd på svenska gator.

Herr talman! Jag vet vad det innebär att drivas på flykt från sitt hemland. Jag har varit med om det själv. Min familj och jag flydde från ett fundamentalistiskt förtryck till friheten och tryggheten här, i Sverige. Nu möter jag svenska medborgare, ofta födda här, som tvivlar på att de vågar stanna här, i sitt eget hemland. Detta väcker en personlig sorg och ilska hos mig, och det är med emfas jag säger detta: Den här utvecklingen kommer aldrig jag och regeringen att acceptera!

Sverige har en lång och mörk tradition av antisemitism. Här är vi dessvärre inte unika. Det är dock viktigt att påpeka att antisemitismen har en särart jämfört med andra former av rasism och hat. Den enar höger- och vänsterextremister samt islamister och utgör en bärande del i många konspirationsteorier som underminerar vår demokrati. Antisemitismen kommer i breda lager av befolkningen och skär genom grupper, politiska positioner och ideologier.

Det vilar ett stort ansvar på regeringens axlar. Men hur mycket vi än gör kommer det inte att räcka. Alla partier och trossamfund och civilsamhället i stort behöver visa ledarskap. Det måste råda nolltolerans när antisemitiska fördomar ventileras. Det måste vi ta ansvar för tillsammans. Antisemitismen får inte stå oemotsagd. Här måste alla visa ledarskap. Därför är jag stolt över att ingå i en regering som sätter handling bakom orden och visar ledarskap.

(Applåder)

Anf. 3 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Liberalerna och Malin Danielsson för initiativet till den här debatten om antisemitism.

Antisemitismens strävan är att utrota judar och det judiska folket. Den är inget historiskt påfund; den hotar människors frihet och säkerhet än i dag världen över. Här i Sverige har anmälningarna om hets mot folkgrupp med antisemitiska motiv ökat med nästan 50 procent sedan början av oktober. Många är de som i dag vittnar om både rädsla och oro.

Polisen skärper nu sin bevakning av judiska institutioner. Säkerheten höjs på judiska evenemang. De kan också få ställas in helt eller skjutas på framtiden. Judiska församlingar uppmanar medlemmar att inte tala hebreiska och att inte bära judiska symboler i offentligheten. Vi ser en liknande utveckling i andra länder – allt detta för att säkerheten inte kan tryggas.

I dag ser vi antisemitism spridas på internet och sociala medier som utnyttjar konflikter och kriser och utmanar judisk identitet och existens. Låt mig vara tydlig: Att judar i dag i Sverige är rädda är inget annat än en skam! Det är ett allvarligt misslyckande för samhället och för Sverige som land.

Herr talman! Antisemitism är ett symptom på ett sjukt och splittrat samhälle där hat, hot, fördomar och extremism tillåts frodas. Och låt mig vara lika tydlig med att också vi i denna församling, varje riksdagsledamot, bär ett tungt ansvar i varje handling och beslut, men lika mycket i varje icke-handling och icke-beslut. Vi måste orka stå upp mot antisemitismen.

Som överlevaren Hédi Fried sa: ”Det största ansvaret är att aldrig vara en åskådare. Utan alltid säga ifrån.”

Om vi ska lära något från historien är det att när det antisemitiska hatet tillåts kommer också våldet – ibland spontant, ibland organiserat. Detta är en fråga om trygghet och säkerhet för de judar som lever i vårt land här och nu, men också om vilket samhälle vi vill ha. Det handlar om att bygga förtroende och skapa trygghet.

Jag vet att vårt Sverige kan bättre. Därför måste vi fördöma dem som sprider och utövar antisemitism oavsett deras position eller inflytande. Vi måste stå upp mot de krafter som vill öka splittringen i vårt land, som vill öka spänningarna och som vill ställa grupp mot grupp.

Den nationella judiska minoriteten har rätt att leva i trygghet och frihet. Den har också rätt till sin religion och sin kulturutövning. Hotas en grupp existensberättigande hotas den demokratiska grund som Sverige vilar på. (Applåder)

Anf. 4 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Herr talman! Också jag vill passa på att tacka Liberalerna för att de tagit initiativ till den här viktiga debatten.

Runt om i världen ser vi en ökad antisemitism som återigen visar sig i det offentliga rummet. Det är en antisemitism som mina judiska kollegor och vänner menar vanligtvis ges uttryck för i cyniska kommentarer, genom förtäckta konspirationsteorier eller bakom anonyma alias på en datorskärm. Nu, efter den 7 oktober, skanderas antisemitismen öppet på våra svenska gator och torg. Det sprejmålas antisemitiska kommentarer i den offentliga miljön. Det skapar en fruktansvärd hotbild mot vår judiska minoritet.

Jag har från min första dag i riksdagen motionerat för Israel och det judiska folket. Det är en viktig fråga för mig. Men jag vill vara ödmjuk. Mitt eget parti har också en historia. Det är en historia som är viktig att belysa i den här debatten. Det har funnits personer som haft vidriga antisemitiska åsikter. Det är något som vi aldrig kan tolerera. Och det är något som det är viktigt att man är uppmärksam på, så att man kan slå ned på det när man ser det, oavsett var.

I ljuset av den tid vi lever i är det viktigt att alla tar sitt ansvar och inte skyddar antisemitismen, oavsett om den gömmer sig bakom kritik mot Israel eller finns i väljargrupper eller i den här kammaren. Att tusentals människor firar en terroristattack och tågar genom våra gator och torg och skanderas antisemitiska ramsor är skrämmande. Att vissa krafter lyckas uttrycka vidriga åsikter genom att förklara det till Israelkritik är skrämmande. Att medier alltför ofta inte håller Hamas ansvarigt för det som sker i Palestina utan lägger ansvaret på Israel är skrämmande.

Men det är också skrämmande att antisemitiska strömningar försvaras och skyddas till förmån för politiskt spel. Enligt undersökningar funderar var och varannan svensk medborgare från den judiska minoriteten på sin framtid i Sverige på grund av det ökade hotet och hatet. Det är allvar nu. Om inte den här kammaren börjar ta antisemitismen på allvar finns det risk att vi inte har någon judisk minoritet kvar i landet om 20–30 år.

Prot. 2023/24:33
21 november

*Särskild debatt
om antisemitismen
i Sverige*

Vi i Sverigedemokraterna kommer aldrig att tolerera det som nu sker i vårt land. Vi är beredda att slå tillbaka med kraft mot dem som just nu skanderar antisemitisk propaganda på våra gator och torg.

(Applåder)

I detta anförande instämde Staffan Eklöf (SD).

Anf. 5 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Herr talman! Auschwitz, Mauthausen, Buchenwald och Stutthof är namn på några av Nazitysklands koncentrationsläger. Men för mig är det inte bara namn; för mig är det läger där mina släktingar mördades. Det är släktingar som jag aldrig fick träffa och vars barn och barnbarn aldrig blev födda.

I stort sett hela min farmors mors familj utplånades i förintelsen. Inget av det har min farmor eller pappa berättat för mig. Det är min egen forskning som har gett mig en bild av mina släktingars öden. I vår familj talade vi aldrig om våra judiska släktingar eller vår judiska historia. Först långt upp i vuxen ålder fick jag veta att min farmor var judinna men att hela familjen på grund av antisemitismen konverterat till katolicismen på 30-talet.

Jag har ofta funderat över min pappas tystnad och att han undvek att svara på mina frågor eller gav mig felaktiga svar. Sanningen om min farfar, som också mördades, fick jag aldrig höra. Kanske ville pappa glömma, kanske ville han skydda mig, kanske var han rädd för antisemitismen. Genom att inte låtsas om sin och därmed min judiska bakgrund skyddade han oss från antisemitismen. Han visste nämligen vad antisemitism och avhumanisering av judar kan leda till: hat, förföljelse och förintelse. Det har skett många gånger i historien, och det kan ske igen.

När vi nu diskuterar antisemitism är grunden inte pogromer och förintelse utan mer hatbrott och de negativa stereotypa föreställningar som fortfarande finns i Sverige. Det är stereotypa föreställningar som ofta kommer upp till ytan när Israel för krig mot Gaza i stor skala eller ockuperar mer mark på Västbanken.

De svenskar som identifierar sig som judar är inte Israel och kan inte ta ansvar för den politik som Israel bedriver. Israel representerar inte alla judar, och alla judar representerar inte Israel. När man bränner Israels flagga i princip utanför en synagoga hjälper det inte att säga att det inte är riktat mot judar. Det är så det uppfattas. Den vars familj har utsatts för folkmord är med rätta rädd för att det kan hända igen. Orden skrämmar.

De antisemitiska föreställningarna och konspirationsteorierna är så djupt rotade i västvärlden att de används utan att användaren ens tänker på att de är antisemitiska. Därför måste vår roll vara att säga ifrån varje gång de används och se till att de antisemitiska föreställningarna avslöjas.

Ingen ska behöva vara rädd i Sverige. I Sverige ska alla vara trygga.
(Applåder)

Anf. 6 MUHARREM DEMIROK (C):

Herr talman! Antisemitism och debatt är två ord som inte ska behöva nämnas i samma mening. Ändå står vi här i dag, i en särskild debatt i riksdagen om just antisemitism – i Sverige år 2023.

Antisemitismen letar sig in överallt, till och med hela vägen in i kapprummet på förskolan där leriga stövlar och galonkläder samsas med novembertrötta föräldrar och barn på väg hem. Det är ett sådant kapprum där varje barn har sin egen hylla, sin egen krok och sin egen korg som är tydligt uppmärksatta med namn. Det är korgar som i vanliga fall rymmer blöta vantar och kanske någon kalasinbjudan. Men en dag innehåller korgen också en lapp med ett vidrigt, öppet judehat.

Först blir den fyraåriga flickan glad. Det är ju mammas stjärna. Men när mamma får se den inser hon snabbt vad det handlar om. Det är Davidsstjärnan, som kastas i en soptunna, och en text som får mamma att frysa till is. Inte ens i förskolans kapprum kommer de undan längre. Flickan, vars namn jag blivit ombedd att inte nämna, har en farmor och en farfar som kom till Sverige från koncentrationslägren. Nu möts familjen av detta.

När jag tar del av mammans berättelse går mitt hjärta i tusen bitar. Antisemitismen har ingen plats i vårt samhälle. Den har ingen plats på våra förskolor eller skolor. Den har ingen plats på våra arbetsplatser eller på våra gator och torg. Och den har absolut ingen plats i den här kammaren.

Ändå hör vi varje dag larmrapporter om klotter med hakkors och om angrepp på judiska systrar och bröder. Ändå tvingas judar dölja sina Davidsstjärnor, dölja sin egen identitet. Ändå oroar sig judiska föräldrar när de skickar sina barn till skolan. Ändå tvingas judiska församlingar ställa in högtidsfiranden och minnesstunder. Ändå möts barn av antisemitiska budskap i kapprummet på förskolan.

Vi måste säga som det är. Antisemitismen finns överallt i vårt samhälle. Den kommer från alla håll, från högerextremister och vänsterextremister, från islamister och nazister. Såhär kan det inte fortsätta. Antisemitism, islamofobi, alla former av rasism i vårt samhälle måste förpassas till historiens skräphög. Det här får inte vara föremål för en debatt framöver.

I det här måste vi stå enade. Hela samhället måste stå samlat och tydligt säga: Aldrig igen – inte i dag, inte i morgon.
(Applåder)

Anf. 7 MAGNUS BERTSSON (KD):

Herr talman! Den 7 oktober utsatte Hamas oskyldiga barn, mammor, pappor, mor- och farföräldrar från södra Israel för en fasansfull terrorattack. Hamas kidnappade också 240 människor, och över 1 200 människor miste sina liv. Det var alltså fler som mördades än under självaste kristallnatten. Det är därför lika oväntat som skamligt att just de händelserna har blivit inledningen på en av de kraftfullaste vågorna av antisemitism som vårt land har sett.

Jag hade möjligheten att två veckor efter attacken besöka kibbutzen Kfar Aza i Israel, som ligger nära gränsen till Gaza. Jag kunde med egna ögon se och bevittna resterna av de bestialiska grymheterna. Jag såg skyddsrum där terroristerna tagit sig in och urskillningslöst mördat alla därinne. Blodfläckar och skotthål fanns kvar liksom lukten av ruttnande blod.

Jag träffade evakuerade invånare från Kfar Aza – de som orkade. Vi satt i en stor cirkel, och de berättade en efter en om sina upplevelser. Mannen till vänster om mig satt och skakade medan han berättade att hans fru och tre barn kidnappats. Han sa att han inte ens var arg, men att han kanske

blir det igen. Han ville bara ha hem dem. Flera personer i ringen berättade om döda och kidnappade familjemedlemmar.

Det här är vad antisemitismen kan leda till. Vi kan aldrig acceptera det.
(Applåder)

Anf. 8 AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Det är en explosionsartad och mycket oroväckande spridning av antisemitism som vi ser nu. Hatbrotten har ökat kraftigt sedan kriget mellan Israel och Hamas startade. I Israel registrerades över 1 000 antisemitiska hatbrott på bara en månad. I London såg vi en hisnande ökning med 1 353 procent på bara två veckor.

Det sker också här i Sverige. Anmälningarna om hets mot folkgrupp med antisemitiska motiv har ökat med nästan 50 procent. Människor firar högljutt Hamas fruktansvärda attacker mot civila, väggmålningar med antisemitiska motiv dyker upp och judar är rädda för att gå till skolan eller jobbet. Polisen ser en oroväckande utveckling där man nu börjar rikta in sig mot personer och söker upp dem där de bor. Därför vill jag särskilt betona vikten av att stärka judars trygghet och säkerhet i Sverige.

Miljöpartiet välkomnar regeringens satsningar för att stärka judiskt liv i Sverige och för att bekämpa antisemitism. Det är satsningar som i många fall initierades av oss under vår tid i regering. Medlen för att stärka säkerheten för judar måste vara tillräckliga och långsiktiga så att judiska organisationer kan känna sig trygga. Men vi måste också vara beredda att göra mer.

Alla typer av antisemitism måste fördömas med kraft. I vårt Sverige ska ingen behöva tveka över att bära en davidstjärna, och inga föräldrar ska någonsin behöva säga till sina barn att inte skylta med sin judiska identitet. Inga barn ska behöva vara rädda för att gå till skolan.

Särskilt viktigt är det att diskutera hur vi kan kyla ned tonläget i debatten, för är det någonting vi inte behöver nu är det ökad polemik.

Vi ser också hur andra former av rasism ökar. Många muslimer upplever en ökad hotbild, och arbetet mot andra former av rasism och hatbrott måste därför intensifieras.

Herr talman! För att komma till ett Sverige där antisemitismen inte finns krävs samling, och jag hoppas att kulturministern och statsministern är beredda att agera för ett brett arbete för att motverka antisemitism i Sverige och arbeta för att stärka judiskt liv. Någonting annat vore oacceptabelt.

(Applåder)

Anf. 9 MALIN DANIELSSON (L):

Herr talman! Antisemitiska hatbrott har ökat lavinartat i Europa. I Frankrike har det senaste månaden rapporterats tre gånger så många hatbrott mot judar som under hela förra året. I Tyskland utsattes en synagoga för en brandbombsattack, och fasader till hus där judar bor har markerats med davidstjärnor. Ekot från kristallnatten ljuder alltför tydligt nu 85 år senare. I Sverige har anmälningarna om antisemitiska hatbrott ökat med nästan 50 procent. På en vägg i Göteborg kunde man läsa en iskall uppmaning i klottret "Döda judar".

Antisemitismen kommer nu från ett nytt håll. Det är personer med rötter i Mellanöstern som står för ökningen, understödda av både höger- och vänsterextrema rörelser. Det här behöver vi tala klarspråk kring.

Herr talman! Jag nås av berättelser som får mig att rysa. Föräldrar tar sina barn ur skolan. Familjer funderar på att byta sitt judiska namn mot ett svenskklingande. De möts av glåpord på stan och hakkors i trapphus.

Om två år har det gått 250 år sedan den första juden fick bosätta sig i Sverige utan tvång att konvertera. I upptakten till 250-årsjubileet av judiskt liv i Sverige avråder nu judiska församlingar sina medlemmar från att öppet visa att de är judar. Antisemitismen lever, frodas och tolereras tyvärr i vår tid. Detta är helt oacceptabelt. Den judiska minoriteten är en självklar del av vårt samhälle och har en okränkbar rätt till ett liv fritt från våld och hot. Antisemitism har ingen plats i Sverige.
(Applåder)

Anf. 10 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Herr talman! Regeringen har varit tydlig från start och betonat i regeringsförklaringen att arbetet mot antisemitism ska prioriteras. För att kunna göra det behöver man fokusera på ett antal saker, och det har regeringen valt att göra. Bland annat har vi tillsatt den interdepartementala arbetsgruppen Samling för judiskt liv för att kunna intensifiera och samordna arbetet mot antisemitism. Gruppen har redan träffats vid två tillfällen och kommer att arbeta under hela mandatperioden mot antisemitism och för judiskt liv i Sverige.

Att stärka judars trygghet och säkerhet i Sverige är en oerhört viktig del i arbetet mot antisemitismen. Tryggheten har blivit vår tids stora frihetsfråga. Det är ytterst statens ansvar att garantera den fysiska säkerheten för synagogor och andra judiska institutioner och den verksamhet som bedrivs där.

Vi ska också kunna uppmärksamma den judiska kulturen. Många unga judar som jag har mött det senaste året uttrycker en önskan om att kunna forma sin judiska identitet utifrån sin kultur och sin egen identitet – inte bara utifrån Förintelsen eller i relation till antisemitiska hot.

Slutligen vill jag tala om skola och utbildning. Om vi ska lyckas trycka tillbaka antisemitismen, och om barn och unga inte ska ärva sina föräldrars fördomar, är skolan nyckeln. Lärare behöver verktyg för att möta antisemitismen i sina klassrum. Svenska elever måste fortsatt få möjlighet att besöka Förintelsens minnesplatser, och vi måste undersöka antisemitiska attityder på djupet så att vi kan fortsätta arbetet med att stärka kunskaperna och respekten för allas lika värde.

Regeringen gör alltså en rad åtgärder och insatser för att förebygga och motverka antisemitiska attityder. Det inkluderar bland annat en förstärkning av Segerstedtinstitutets uppdrag att sprida kunskap om arbetsmetoder mot antisemitism till aktörer som har en viktig roll i detta arbete. Vi förlänger också bidraget på 6 miljoner kronor till hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser.

För att vi ska kunna vidta träffsäkra åtgärder är det av stor vikt att vi också får bättre förståelse för antisemitismens utbredning och uttryck i Sverige. Därför har vi i budgetpropositionen föreslagit att man ska göra en attitydundersökning om antisemitism för att öka kunskapen om förekom-

ten av antisemitism. Därigenom kan man ta fram en kunskapsöversikt om hur antisemitism sprids och hur vi bäst kan motverka det.

Anf. 11 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Konflikten mellan Hamas och Israel har utan tvivel lett till ökade spänningar runt om i Europa, även här hemma i Sverige. Vi ser inte minst en ökad antisemitism som följd, men också hat mot muslimer. I ett sådant läge behöver vi ett ledarskap som tar avstånd från antisemitism men också från hat mot muslimer och svenskpalestinier.

I det här läget väljer statsministern att inte samla landet och att inte bidra till att minska hat och hot. Ett skäl till det är sannolikt att han försöker flytta fokus från att han sitter på den plats han gör: på ett mandat helt beroende av Sverigedemokraterna. Men att öka hatet mot en grupp kommer aldrig att minska hatet mot en annan. Detta är på riktigt farligt för Sverige.

Min fråga till statsrådet är: Hur kan statsrådet och regeringen bidra till minskad antisemitism och islamofobi och till att minska rasismen som i dag splittrar vårt samhälle?

Anf. 12 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan. Jag välkomnar verkligen S engagemang i den här frågan. Det är oerhört viktigt. Jag kan också konstatera att det är en aning nyvaket.

Regeringen har redan före den 7 oktober, redan i sin första regeringsförklaring, tydliggjort att kampen mot antisemitismen är något som vi avser att ta och att vi inte kommer att vila på hanen. Vi inledde den första perioden som regering med en rad åtgärder för att arbetet mot antisemitism ska ske i en ännu högre takt än innan. Vi har gjort budgetsatsningar på olika saker i samma utsträckning.

Vi ska inte glömma bort att antisemitismen fanns i Sverige även före den 7 oktober, även innan majoritetssamhället fick upp ögonen för den så tydligt som i dag. Därför är det viktigt att den kampen fortsätter och att vi står stadiga både innan och efter.

(Applåder)

Anf. 13 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag ska i mitt nästa anförande beskriva både vad den socialdemokratiska regeringen gjort under decennier och vad vi tycker att man borde göra i dag. Men nu ställer jag frågor till statsrådet.

Regeringen och statsministern klarar inte av att navigera i den här svåra frågan. Man klarar inte av att både samla landet och minska hatet, inte ens att uttrycka sympati och respekt för alla som berörs av det som nu sker.

Den socialdemokratiskt ledda regeringen vidtog flera åtgärder, som jag återkommer till, i arbetet mot antisemitism. Bland annat tillsattes en utredning om förbud mot rasistiska organisationer och en utredning om en nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige. Den sistnämnda utredningen presenteras den 15 december. Det blir intressant för alla i den här kammaren att få ta del av den och följa vad regeringen gör.

Min fråga till statsrådet gäller utredningen om ett särskilt straff för förnekelse av Förintelsen. Det var en utredning som den socialdemokratiska regeringen tillsatte och som presenterades i våras. Den ligger på regering-

ens bord. Kan statsrådet ge något besked i dag om och när förslaget blir verklighet?

Prot. 2023/24:33
21 november

Anf. 14 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M) replik:

Herr talman! Det är alldeles riktigt att vi behöver arbeta med alla typer av rasism i vårt land. Det är också därför regeringen i sitt budgetförslag har skjutit till ytterligare medel för att kunna öka arbetet mot alla typer av rasism. Men vi ska komma ihåg att antisemitismen har en särart även i förhållande till annan rasism. Den samlar våldskapital från många olika håll, och det kommer att krävas särskilda åtgärder för att komma till rätta med antisemitismen.

Utredningen som är gjord bereds just nu inom Regeringskansliet, och regeringen kommer att återkomma om detta.

Anf. 15 MUHARREM DEMIROK (C) replik:

Herr talman! Jag tackar statsrådet för tydligheten i de här frågorna.

Jag vill berätta om besöket jag fick i min skolklass av en överlevande från Förintelsen. Det är ett minne som har satt sig och som sitter kvar än i dag. Det är fråga om ovärderliga timmar som jag uppskattar oerhört mycket och personliga vittnesmål om nazismens brott. Men åren går, och snart finns inga överlevare kvar som kan berätta.

I regeringens budget finns flera satsningar på mer kunskap om tryggare judiskt liv i Sverige. Det är bra. Men det behövs mer för att motverka antisemitismen just nu. Till exempel kan man skicka fler elever på hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser.

Min fråga till statsrådet är om regeringen är beredd att höja och framför allt permanenta anslagen till hågkomstresor.

Anf. 16 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för denna viktiga belysning av de här frågorna. Det är viktigt att påpeka att väldigt mycket sker just i skolor, för att inte säga förskolor, när det kommer till att utbilda och se till att antisemitismen inte pendlar vidare mellan generationer.

När det kommer till regeringens insatser mot antisemitism har vi presenterat en rad åtgärder, både före den 7 oktober i den nu gällande budgeten och i den kommande budgeten, som nu ligger på riksdagens bord. En del i detta handlar om att göra en stor och bred attitydundersökning gällande antisemitiska influenser och attityder för att titta på varifrån de härleds, var de finns och hur de fungerar, både i det fysiska rummet och i det digitala. Utifrån det avser regeringen att utforma ytterligare åtgärder för att bredda arbetet mot antisemitism.

Anf. 17 MUHARREM DEMIROK (C) replik:

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Vi i Centerpartiet välkomnar verkligen regeringens tillskott. Men stödet måste bli långsiktigt och framför allt permanent.

Frågan gällde framför allt hågkomstresor. Centerpartiet har lagt fram ett förslag om att dubbla det anslag som regeringen presenterat, från 6 till 12 miljoner, och framför allt permanenta det så att det inte är tillfälliga pengar. Som det ser ut nu är det tidsbegränsat till 2026. Jag hoppas och

*Särskild debatt
om antisemitismen
i Sverige*

vill verkligen tro att regeringen är beredd att både höja och permanenta anslagen för hågkomstresorna, som är så oerhört viktiga och som kan göra ett så oerhört viktigt arbete.

Statsminister Ulf Kristersson har lovat att stärka och skydda judiskt liv i Sverige. Att möjliggöra för fler unga att besöka Förintelsens minnesplatser vore ett steg i rätt riktning. Jag upprepar frågan till statsrådet: Är ni beredda att dubbla anslagen till hågkomstresor och framför allt permanenta dem?

(Applåder)

Anf. 18 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M) replik:

Herr talman! Återigen: Det är oerhört viktiga insatser vi talar om. Det är också därför regeringen har lagt de här 6 miljarder kronorna i budgeten för 2024–2026. Sedan har regeringen sagt att vi med hjälp av den attitydundersökning som vi avser att göra tillsammans med Forum för levande historia och den utredning om att stärka judiskt liv i Sverige som S-regeringen förtjänstfullt tillsatte och som vi väntar på hoppas kunna arbeta vidare med insatser.

Att det kommer att krävas fler insatser tror jag att alla här inne är överens om. Vilka insatser som kommer att krävas tror jag att vi behöver titta närmare på. Det behöver vi underlag för. Vi behöver prata med de judiska organisationerna om det, och det behöver belysas närmare innan vi fattar beslut i sak.

Anf. 19 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Det är viktigt att fördöma antisemitism oavsett var den kommer ifrån. Men minst lika viktigt är att agera för att förändra situationen här och nu.

Just nu har vi en situation i Sveriges skolor där det faller mycket på lärarna och personalen i skolan att hantera den ökade konfliktnivån och de uttryck för antisemitism och rasism som finns. I Malmö har kommunledningen skjutit till 29 miljoner kronor för att stärka konflikthanteringsarbetet och minska antisemitismen.

Under vår tid i regering avsatte vi medel för att Skolverket och Forum för levande historia skulle utveckla verktyg för att kunna jobba systematiskt med att minska antisemitismen.

Min fråga till kulturministern är: Hur agerar regeringen för att ge skolan bättre förutsättningar att möta den antisemitism som vi ser i dag?

Anf. 20 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M) replik:

Herr talman! Det är en bred fråga. Den behöver också besvaras med flera olika åtgärder.

Det är naturligt att Forum för levande historia har fått förslag om ytterligare uppgifter i den budget som vi har lagt fram för 2024 och som ligger på riksdagens bord. Där finns bland annat förslag om att Forum ska arbeta med ytterligare förstärkningar av arbetet mot antisemitism. Det ligger däri att möjliggöra för attitydundersökningar och också att titta på övrig rasism, antiziganism och antisemitism för att kunna bedriva ett arbete om det.

Dessutom förstärker regeringen med medel till bland annat Segerstedt-institutet, som jobbar direkt mot lärare, för att lärare ska få de verktyg som de behöver för att kunna möta detta ute på skolgården och i sina klassrum. Jag har själv stått i de klassrummen. Jag vet hur det är att möta detta. Jag vet också hur svårt det kan vara. Lärarna är verkligen nyckeln. Vi behöver göra insatser för skolan.

Anf. 21 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Tack, kulturministern, för svaren!

Det är ett viktigt uppdrag som Forum har fått att genomföra kartläggningen. Det är bra med de förstärkningar som har gjorts. Men jag är övertygad om att det kommer att krävas mer.

Skolverket och Forum för levande historia har lämnat över en delrapport om det uppdrag de fick under vår tid i regering att utveckla just verktygen för hur man i skolan kan jobba för att motverka antisemitism och också andra former av rasism.

Jag undrar hur regeringen tänker jobba vidare konkret för att ge Skolverket och inte minst kommunerna stöd här och nu i den situation som pågår nu på våra skolgårdar. Det är viktigt att agera med kraft och stävja dessa uttryck så snabbt det bara går.

Vi kan inte lämna över ansvaret till kommunerna att lösa det själva. Det är fantastiskt att Malmö har tagit det här initiativet och skjutit till pengar. Jag vet att det sker många viktiga samarbeten runt om landet där man jobbar från kommunen, civilsamhälle och trossamfund för att minska spänningarna. Frågan är: Vad gör regeringen, och är man beredd att göra mer här och nu?

Anf. 22 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M) replik:

Herr talman! Regeringen gör en rad olika insatser. Några av dem har jag redan informerat om. Det ligger ännu fler insatser och åtgärder som är presenterade bland annat i budgeten. Vi har dessutom redan nu, i befintlig budget, stärkt arbetet för säkerhetsskyddande åtgärder med 10 miljoner kronor till Judiska Centralrådet.

Det handlar naturligtvis också om att möjliggöra för judiska skolor och förskolor att bedriva sin verksamhet i trygghet och frihet.

När det kommer till skolorna håller jag inte riktigt med ledamoten om att det inte är ett ansvar som ska falla på kommuner. Jag tror att alla behöver bära sitt ansvar i detta. Kommunerna har skolan under sina vingar. De bär ett ansvar i detta. Vi måste jobba tillsammans. Vi kommer inte att komma någon vart om det inte är en gemensam uppgift.

Jag kan bli oroad över utvecklingen som vi har sett inte minst här i Stockholm. Där har man slagit samman arbetet mot antisemitism med arbetet mot övrig rasism. Då förstår man inte särarten.
(Applåder)

Anf. 23 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Som många har lyft fram krävs det konkreta åtgärder för att stoppa och motverka den växande antisemitismen som hotar vårt samhälle och vår demokrati.

När den svenska nynazismen under 90-talet växte sig stark i Sverige vidtog dåvarande statsminister Göran Persson flera åtgärder och tog initiativ till en ny myndighet, Forum för levande historia, och till boken *Om detta må ni berätta* som sändes ut till alla familjer med barn.

Under Stefan Löfvens regering som sedan följde vidtogs en lång rad åtgärder med bland annat ett internationellt toppmöte om Förintelsen, bekämpande av antisemitism, åtgärder för utbildning mot antisemitism, bekämpande av hatbrott, ökad säkerhet och ett museum i Stockholm om Förintelsen som man nu kan besöka.

Herr talman! Det var mycket, men det behöver naturligtvis göras mer. Beskedet härifrån måste vara glasklart. Judar har rätt att känna sig trygga i Sverige.

Kampen för människovärdet får aldrig stanna vid vackra ord. Därför kräver vi socialdemokrater att polisen får i uppdrag att stärka säkerheten vid utsatta arrangemang och institutioner för att på så sätt säkerställa att judiska församlingar och andra judiska organisationer kan bedriva sin verksamhet. Vi vill också se ökade anslag till säkerhetshöjande åtgärder för judiska och andra organisationer inom civilsamhället.

Vi menar att skolans arbete bör stärkas för att motverka antisemitism och att resurserna till hågkomstresor bör fördubblas. Det är konkreta åtgärder som gör skillnad här och nu.

Herr talman! Ett statsbärande parti har ansvar för att samla landet i svåra lägen. Det finns ett ansvar att minska spänningarna nu när kriget mellan terrororganisationen Hamas och Israel skapar svallvågor och konflikter över hela världen. Regeringen och statsministern klarar inte av att axla det ansvaret.

Anf. 24 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag måste ställa en fråga. Det låter som att det har gjorts fantastiskt mycket och att detta är ett problem som har uppstått nu. Regeringen tar det inte på allvar och klarar inte av att bära ansvaret i de här frågorna.

Allvarligt talat: De här tongångarna och attityderna av antisemitism har funnits länge i Sverige. Det är någonting som inte minst mitt parti har varnat för. Jag sitter pratar med mina muslimska vänner. När vi kommer till den här frågan säger vi: Vi kan inte prata om det här om vi ska umgås.

De konspirationer och de attityder mot Israel och det judiska folket som finns i de kulturerna är ett allvarligt problem. I stället för att gå runt den borde vi tala om pudelns kärna. Socialdemokraterna har ett ansvar för den utveckling vi ser just nu. Det borde man ta mer på allvar än att stå här och försöka kritisera den regering som nu är vid makten.

Anf. 25 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag tror att jag var väldigt tydlig i mitt anförande. Jag sa precis motsatsen till vad Alexander Christiansson säger, nämligen att det inte är ett nytt problem utan att det är historiskt och att det fortsatt är ett problem.

Däremot är Sverigedemokraternas hållning till antisemitism synnerligen flexibel. Partiet är emot judehat när det passar. Det gäller framför allt om den frågan skulle kunna exploateras för att misstänkliggöra muslimer.

För att inte kretsa som katten kring het gröt, eller hur man uttrycker sig, är det väl inte någon hemlighet att en stor andel av Sverigedemokraternas grundare, det parti som nu utgör regeringsunderlag för moderater, liberaler och kristdemokrater, har sina rötter i nazistiska, fascistiska, rasistiska och odemokratiska sammanhang med ett både välgrundat och väldokumenterat judehat.

Vi kan verkligen konstatera att rötter tyvärr inte är uppräckta. Det är ett problem som en del har uttryckt bara på senaste tiden att judar inte skulle vara svenskar. Det är djupt problematiskt. Alexander Christiansson får gärna utveckla hur han ser på det.

(Applåder)

Anf. 26 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack för ett fränt svar på min replik, Lena Hallengren!

Ska vi börja diskutera historia får vi nog ta det i en annan debatt. Jag vet inte om Socialdemokraterna egentligen kommer att känna sig så stolta över den historia de själva har. Jag tänker inte gå ned där. Det är ohederligt mot den debatt som vi just nu har.

När det gäller Sverigedemokraterna stämmer det. Vi har precis tagit fram en vitbok. Du har helt rätt. Det är så. Men det är också så att när det gäller antisemitism är det en fråga som vi i Sverigedemokraterna driver väldigt hårt. Det är någonting som jag själv motionerar om. Det är någonting som jag själv brinner för.

Jag menar att vi har problemet i de attityder som finns där man skanderar slagord mot judar här ute på våra gator och torg. Det är där pudelns kärna är när vi talar om problemet med antisemitismen i dag i Sverige. Det behöver tas på allvar.

Det är både högmodigt och självrättfärdigt att stå och kritisera andra när man själv bär ett så stort ansvar för den här frågan som inte minst Socialdemokraterna gör.

(Applåder)

Anf. 27 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag är uppriktigt förvånad över Alexander Christianssons påstående att Socialdemokraterna skulle bära ett så stort ansvar för antisemitism. Jag vill säga att alla bär ett ansvar. Alla som lever i det svenska samhället riskerar ju att möta antisemitism och har en skyldighet att protestera, säga ifrån och göra allt de kan för att brotta ned de antisemitiska uppfattningar som finns.

Men det är ju inte irrelevant att den regering som i dag leder Sverige styrs av ett parti med rötter i nazismen. Det är svårt att komma ifrån detta. Det är klart att det skickar signaler till judiska församlingar och till det judiska folket i Sverige.

Jag ska inte ställa en till fråga, för Alexander Christiansson har inga repliker kvar. Det är dock klart att jag känner ett stort ansvar för att vi fortsätter det arbete som inte minst Göran Persson och Stefan Löfven gjorde för att se till att uppmärksamma såväl Förintelsen som möjligheten för det judiska folket att leva med judiska traditioner i Sverige i dag.

Anf. 28 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Herr talman! Den tidigare statsministern Göran Persson, som har prisats för sitt arbete mot antisemitism, uttryckte självkritik i en intervju i Dagens Nyheter för drygt två år sedan. Han menade att antisemitismen hade fått frodas inom hans eget parti. När Persson i artikeln kommenterade SSU i Malmö sa han bland annat att motståndet mot staten Israel hade blivit något som övergått i antisemitism.

Med anledning av detta vill jag fråga ledamoten Hallengren om hon tycker att Socialdemokraterna nu, några år efteråt, har gjort tillräckligt för att motarbeta antisemitismen i det egna partiet och ungdomsförbundet. Kan hon kanske också berätta om några insatser som har gjorts och som andra kan lära sig av?

Anf. 29 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Det är ju fritt tolkat av ledamoten Berntsson vad den tidigare statsministern egentligen menade i denna intervju. Jag tror att Göran Persson är stolt över allt det arbete som just Socialdemokraterna har bedrivit. Vi har bedrivit detta arbete internationellt och här på hemmaplan. Inte minst Göran Persson och Stefan Löfven har som statsministrar verkligen engagerat sig och bidragit på ett sätt som är synnerligen bestående. Det är möjligt att besöka myndigheter och museer, att åka på hågkomstresor och att ta del av de utredningar som vi tillsatte och som snart kommer tillbaka. Jag ser fram emot dessa diskussioner.

Vi är ju väldigt måna om att alla människor har lika värde. Det är mindre relevant vem man är eller var man kommer ifrån. Antisemitism har en särställning, men låt mig skicka med ledamoten Berntsson att det också är väldigt farligt för ett samhälle att låta hat och hot växa i en annan ände, till exempel islamofobi. Det gynnar ingen.

Anf. 30 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Herr talman! År 2009 tog Max Safir, som överlevde Förintelsen, initiativ till att bjuda in riksdagsledamöter till att följa i hans fotspår under uppväxten i Polen och genom hans öde under Förintelsen. Fram till hans bortgång 2020 genomfördes fem resor med cirka 100 ledamöter. I år arrangerade riksdagsnätverket Minnet av Förintelsen en studieresa till Förintelsens minnesplatser i Polen i Max Safirs anda. Både ledamoten Hallengren och jag själv hade möjlighet att delta i denna resa.

Då jag vet att ledamoten Hallengren är mycket engagerad i riksdagsnätverket, tillsammans med bland andra dess ordförande Mikael Oscarsson, känns det angelägnare än någonsin att fråga ledamoten om hon håller med mig om att det finns anledning att arrangera fler sådana resor redan under innevarande mandatperiod.

Anf. 31 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Det tycker jag absolut att det gör. Jag tycker att det finns skäl för många att inte bara åka på en resa utan också begrunda vad de möter och vilken samhällsförändring vi kanske står inför.

Nu är detta en debatt om antisemitism. Vi får väl återkomma med andra debatter, men rasism och islamofobi är väl inte långt bort när man funderar på vart vi är på väg i dag.

Herr talman! Man ska inte ställa frågor i sitt slutanförande. Jag konstaterar bara att Magnus Berntsson tillhör ett parti som sitter vid regeringsmakten tack vare ett parti som i sin tur är grundat i nazismen. Det går inte att bortse från detta i en debatt som handlar om antisemitism. Jag beklagar det.
(Applåder)

Anf. 32 MALIN DANIELSSON (L) replik:

Herr talman! Lena Hallengren citerade tidigare Hédi Frieds ord om att alltid säga ifrån. Det behövs nu mer än på länge.

När man gör det till en stor sak för sitt parti att vara fiende till rasism och antisemitism och upptäcker att fenomenet finns i partiets egna led blir det extra svårt. Men om man inte tar tag i problemet är man en del av problemet.

Därför vill jag fråga Lena Hallengren hur ni med gott samvete kan hålla kvar Jamal El-Haj som representant i utrikesutskottet. Beläggen för hans kopplingar till Amin Abu Rashid var så pass tydliga att han behövde ta en paus, men nu får vi inga besked från Magdalena Andersson. Varför då? Varför säger ni inte ifrån nu?

Anf. 33 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Detta är ju en debatt om antisemitismen i Sverige. Den växer. Det judiska folket känner sig inte bara tillbakapressat utan hotat. Vi har hört vittnesmål från talarstolen om barn som inte vågar tala hebreiska, som inte vågar bära davidsstjärnan och som inte vågar gå till skolan. Vi har hört om synagogor som inte vågar hålla sina gudstjänster utan polisbeskydd.

Detta är lite magstarkt, måste jag säga, av Liberalerna, som är ett parti för frihet och som väl också, om jag inte minns fel, var det parti som skulle hålla Sverigedemokraterna stängda och som skulle vara väldigt tydligt med de röda linjerna. Det är väl inte riktigt det vi ser av Liberalerna i dag. Jag skulle välkomna lite mer ryggrad.

(Applåder)

Anf. 34 MALIN DANIELSSON (L) replik:

Herr talman! Alla partier har ett ansvar för att rensa upp i de egna leden när antisemitism förekommer. Detta är ett krav som jag ställer på samtliga partier.

Mitt hjärta som mamma blöder för de barn i Gaza och i Israel som behöver uppleva det helvete som de genomgår utifrån det krig som Hamas har startat. Men att försvara Jamal El-Haj på det sätt som Socialdemokraterna gör när han bokstavligen talat har kramat om en häktad terrorfinansier på en konferens som vår Palestinaambassadör i Sverige kallar för en Hamas-konferens är väl magstarkt. Samtidigt kallar man Fatah, som har en väpnad gren som har deltagit i massakrer mot judar och som är terrorklassad av EU, för sitt systerparti.

Be inte oss att ta ansvar för andra partiers agerande, Lena Hallengren! Ta ansvar för ert parti! Vi behöver er i kampen mot antisemitism – inte på andra sidan. Det är ni som behöver säga ifrån.

(Applåder)

Anf. 35 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att det är en lek i ett väldigt allvarligt läge att försöka kleta begrepp på partier som definitivt inte är – i detta fall – antisemitiska. Hur kan Malin Danielsson stå i den här talarstolen och påstå att Socialdemokraterna skulle vara ett antisemitiskt parti och peka ut enskilda ledamöter? Jag pekar inte ut en specifik ledamot i det här läget. Jag talar inte om att någon i ett annat parti är antisemit.

Vi ska naturligtvis arbeta vidare för alla människors lika värde. Det vore dock välkommet om Liberalerna och Malin Danielsson, liksom alla andra i denna kammare, kunde se att det finns civila offer på båda sidor och att detta är en svår fråga men att vi naturligtvis drar en väldigt skarp linje när det handlar om antisemitism eller islamofobi.
(Applåder)

Anf. 36 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Herr talman! Detta är häpnadsväckande. Det skulle vara intressant att veta vilka röda linjer Liberalerna skulle dra mot oss som har med antisemitism att göra.

Om vi någonsin ska komma till rätta med antisemitismen är det viktigt att vi är tydliga med var problemen kommer ifrån. Annars kommer vi aldrig att ha en chans att med kraft slå tillbaka mot dessa organisationer och de attityder som finns i samhället.

Det finns många rapporter som görs årligen där man undersöker vilka grupper som antisemitismen kommer ifrån. Jewish Studies sammanfattar rapporten från FRA, European Union Agency for Fundamental Rights, så här:

Muslimerna med extrema åsikter står för 51 procent av hot och hat mot svenska judar i dag i Sverige. Vänsterextrema grupper står för 25 procent av hot och hat mot judiska grupper i Sverige. Högerextrema står för 5 procent av hot och hat mot judiska grupper i Sverige.

Det finns många andra rapporter som visar på exakt samma trender.

Med detta sagt är det väldigt viktigt att understryka att all form av antisemitism ska bekämpas. Det är ingen diskussion om den saken. Men om man hela tiden går runt elefanten i rummet är det svårt att hitta en enhet.

Kan vi vara överens om att det stora problemet kommer från attityder hos människor som vuxit upp i länder med konspirationsteorier och antisemitiska delar som har präglat kulturen? Kan vi vara överens om att vänsterns kamp mot det man kallar för förtryckaren legitimerar och skapar antisemitism? Kan vi vara överens om att högerextrema konspirationsteorier om judar göder ett hat mot den judiska gruppen? Kan vi vara överens om att grupper som skanderar ”Krossa sionismen” på torgen också legitimerar antisemitismen? Kan vi vara överens om att det är problematiskt att en politiker besöker ett Hamasmöte och på bild öppenhjärtigt kramar om en Hamasledare?

Om vi kan vara överens om dessa saker har vi en chans att faktiskt komma överens om hur vi ska bryta antisemitismen i Sverige?
(Applåder)

Anf. 37 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Nu tyckte jag att Alexander Christiansson, sverigedemokrat, stod i talarstolen och sa att detta var ett importerat problem. Eller

hörde jag fel? Antisemitism är inget importerat problem. Det finns i Sverige. Det har funnits i Sverige under en lång tid. Det finns i hela världen.

Att detta kommer från en företrädare för ett parti som är grundat i Vitt ariskt motstånd, Bevara Sverige svenskt och nynazism är magstarkt. Jag måste säga det. Försök inte, med den bakgrunden, kleta antisemitism på socialdemokratin!

Eftersom ni nu styr regeringen skulle Alexander Christiansson däremot kunna få svara på: Hur agerar ni för att stoppa antisemitism och andra former av hot och hat som nu splittrar vårt land?

(Applåder)

Anf. 38 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan. Det är helt korrekt av Lena Hallengren att beskriva antisemitismen som ett problem som har funnits i Sverige under en väldigt lång tid, förmodligen i tusentals år. Jag skulle vilja påstå att det har funnits antisemitism nästan så länge som vi har funnits här. Den judiska gruppen är en grupp som är utsatt, och den har alltid varit det. Det vet också Lena Hallengren eftersom Socialdemokraterna redan tidigt på 1900-talet var en del av den rörelsen själva.

Sedan gäller det Sverigedemokraternas historia. Ja, vi hade företrädare i vårt parti som hade den typen av åsikter. Jag beklagar det. Det är något som jag själv inte är stolt över. Men Sverigedemokraterna 2023 har ingenting med antisemitism att göra. Vi driver inte några sådana frågor. Vi har inga intressen som har med antisemitism att göra. Det är motsatsen, skulle jag vilja påstå.

Det är precis så: Det finns attityder hos människor som kommer från Mellanöstern. Är inte ledamoten Lena Hallengren medveten om det har vi ett ännu större problem än det vi nu står och pratar om.

(Applåder)

Anf. 39 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Det är väl inte bara Sverigedemokraternas historia, utan det är i allra högsta grad här och nu. Det finns ju diskussioner bland ledamöter med olika framstående positioner där man resonerar kring om judar kan vara svenskar. Det är väl i alla fall inte något som gynnar den debatt som vi försöker föra för att mota antisemitismen.

Israels ambassadör vill inte ha kontakt med Sverigedemokraterna. Jag har åtminstone så här långt förstått att det beror på just det som jag har beskrivit. Jag vet inte om Alexander Christiansson har några nya uppgifter här. Annars stämmer det väl fortfarande.

Men jag vill återkomma till frågan. Ni styr nu regeringen, Alexander Christiansson. Hur agerar Sverigedemokraterna för att stoppa antisemitism och andra former av hot och hat som splittrar vårt land?

Anf. 40 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Herr talman! Det gällde Sverigedemokraternas politik när det kommer till just minoritetsfrågan. Vi har fem nationella minoriteter i Sverige. Det vi har sagt, och det man säger, är: Tillhör du en nationell minoritet har du en särställning i Sverige. Det har ingenting med medborgarskap eller något sådant att göra. Är man en del av en nationell minoritet har man en särställning, och då är det så. Då är man en svensk jude eller en svensk same

eller en svensk finne – eller vad du vill av de fem nationella minoriteterna. Det är viktigt att understryka detta, och det är det vi har pratat om.

Sedan gäller det den importerade delen, som du nämnde. Det är inte jag som säger detta. Det kommer fram i de rapporter som har tagits fram om varifrån antisemitismen kommer. Det är inte Alexander Christianssons åsikter. Rapporterna finns att läsa på nätet. Det är nästan häpnadsväckande att man inte bara kan erkänna detta.
(Applåder)

Anf. 41 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Det är där problemet ligger, sa Sverigedemokraternas företrädare Alexander Christiansson i ett tidigare replikskifte i denna debatt.

Antisemitism, herr talman, förekommer i flera olika grupper. Det ser olika ut i olika tidsperioder. Brå har i en rapport pekat på att när Israel–Palestina-konflikten blommar upp har det också en tendens att göra att antisemitismen från grupper med rötter i Mellanöstern ökar här i Sverige. Ja, så är det. Men antisemitismen finns mycket bredare än så – i nazismen, i högerextremistiska grupper, i vänsterextremistiska grupper.

Min fråga är: Varför är det så viktigt för Sverigedemokraterna att tona ned de uttrycken för antisemitismen? Hur avser Sverigedemokraterna att agera för att motverka antisemitismen oavsett var den kommer ifrån? Vad tjänar SD på att peka ut just en viss typ av antisemitism och hävda att det är *där* problemet ligger?

Anf. 42 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är jättebra att den frågan ställs, så att jag kan få klargöra precis vad det är jag menar.

Som jag sa i mitt anförande ska antisemitismen bekämpas oavsett form och oavsett varifrån den kommer – högerextremismen, vänsterextremismen eller islamismen. Varifrån antisemitismen än kommer ska den bekämpas. Det är ingen diskussion om den frågan. Det är klart för mig. Jag går ut i vilket tåg som helst och demonstrerar mot antisemitism. Det gör jag när som helst, vilken dag i veckan som helst.

Vi pratar om undersökningar – alla pekar på samma sak. Det är häpnadsväckande att man går runt elefanten i rummet så mycket som man gör från vänstersidan. Beror det på att man själv kanske har en stor väljarbas som kommer från dessa områden och som har ett stort investerat känslomässigt kapital i den här konflikten och denna fråga? Är det därför man tolererar att det skanderas både det ena och det andra ute på gator och torg? Detta är problematiskt.

Anf. 43 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Jag undrar om Alexander Christiansson har hört vad vi har sagt i talarstolen. Från Miljöpartiets sida fördömer vi alla typer av antisemitism oavsett var de kommer ifrån. Jag och andra företrädare har gett många exempel på hur den antisemitism som vi nu ser, som blommar upp, är helt oacceptabel.

Men det är Sverigedemokraterna och Alexander Christiansson som står här och säger att det är exakt en typ av antisemitism som är viktig att bekämpa. Det är där problemet ligger, sa ledamoten. Jag förutsätter att man tar tillbaka det uttalandet i sådant fall.

För mig, herr talman, är det klart och tydligt att vi tar starkt avstånd från alla uttryck av antisemitism. Inget annat parti här har sagt någonting annat. Det är Sverigedemokraterna som väljer att hela tiden peka ut en viss typ av antisemitism som problemet i Sverige. Så är inte fallet.

Emerich Roth och andra förintelseöverlevare har jobbat oförtrutet i decennier med att lyfta problemen med antisemitism och hat mot judar. Det, herr talman, ska vi fortsätta med, oavsett var de kommer ifrån. Jag tycker att det är beklagligt att Sverigedemokraterna agerar som man gör i den här frågan.

(Applåder)

Anf. 44 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack, Amanda Lind – då är vi överens! Vi är helt överens om att alla former av antisemitism, oavsett om det kommer från högerhåll, vänsterhåll eller islamister, ska bekämpas och motarbetas. Det sa jag tydligt i mitt förra svar, och jag står fast vid den punkten. Vår politik och min värdegrund lär mig att avsky antisemitism, och jag kommer att stå emot den i alla former som den kommer.

Återigen är det inte jag som säger detta, utan det är forskning och rapporter. Ändå behöver man hela tiden blanda bort korten, vilket gör det väldigt svårt att komma åt kärnan: att vi har så många människor i Sverige i dag som kommer från områden där man vuxit upp med den här typen av idéer. Vi kan ju inte bemöta dem om vi hela tiden ska blanda bort korten och låtsas som om det är ungefär samma från alla håll.

Det är inte så. De som skriker här ute på gatorna är inte högerextremister.

(Applåder)

Anf. 45 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Herr talman! I en rapport för några år sedan konstaterades det att antisemitismen har blivit en plattform genom vilken andra politiska strider kan föras. Det är tyvärr vad vi ser nu. "Antisemitism" och "terrorromantik" är ord som far genom luften, där framför allt företrädare för regeringspartierna anklagar andra för att bidra till både det ena och det andra.

Men vi motverkar inte antisemitismen genom att anklaga varandra för antisemitism där den inte finns. Det göder i stället antisemitismen och rädslan. Vi behöver kraftsamla och arbeta tillsammans. Varken Sveriges judiska befolkning eller den muslimska förtjänar att bli ett slagfält för politiskt käbbel.

En undersökning från Brå visar att antisemitiska hatbrott ofta inte anmäls, bland annat för att processen är svår, krånglig och tröttsam och för att anmälda antisemitiska hatbrott sällan leder till fällande domar. En hel del har gjorts sedan Brås rapport kom 2019, men det finns också mycket kvar att göra. Därför har Vänsterpartiet lagt fram flera förslag på hur arbetet mot hatbrott ska kunna stärkas, och i vår motion om arbetet mot rasism tar vi särskilt upp antisemitismen i Sverige.

Vi måste tillsammans göra vad vi kan för att en gång för alla få bort antisemitismen och antijudiska föreställningar i Sverige. Jag borde inte tveka att stå här i talarstolen inför svenska folket och prata om min judiska bakgrund. Rädslan för att drabbas av antisemitism och hatbrott höll på att tysta mig. Men även om rädslan finns där är jag stolt och försöker omfam-

na så mycket jag kan av den judiska historia som är min. Varken jag eller de som definierar sig som judar ska behöva dölja sin judiskhet, sin davidsstjärna, sin kippa eller vara rädda och otrygga i skolan.

Vi behöver ta krafttag nu, tillsammans.
(Applåder)

Anf. 46 MUHARREM DEMIROK (C):

Herr talman! Hoten och hatet som judar i Sverige nu upplever är fruktansvärt och helt oacceptabelt. Judiska barn vågar inte gå till skolan. Hårdbevakade synagogor liknar mer belägrade platser än platser för gudstjänst. Detta är ovärdigt det öppna Sverige som vi alla värnar.

Antisemitismen är dock inget nytt problem. Den har djupa rötter i Sverige och i Europa. Den har funnits länge. Antisemitismen har också rötter i det parti som nu håller i taktpinnen och som regeringen varje dag väljer att luta sig emot.

Statsminister Ulf Kristersson har lovat att skydda judiskt liv i Sverige. Det förpliktar. Men vi ser också tyvärr att minnesceremonin för novemberpogromen fick ställas in i Malmö i år, eftersom säkerheten inte kunde garanteras. Det här är ett monumentalt misslyckande för oss alla och får inte upprepas.

Centerpartiet har aviserat att vi vill dubbla och permanenta stödet till hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser. Vi vill skärpa samhällsintroduktionen för nyanlända med utökat fokus på antisemitism. Vi vill öka anslaget till Forum för levande historia för att säkerställa mer fortbildning för personal i förskola och skola. Vi vill också stärka skolans undervisning om Förintelsen. Men mer måste till.

Jag vill tacka Liberalerna för den här särskilda debatten om antisemitism i Sverige. Det har varit en värdefull debatt. Jag önskar av hela mitt hjärta att den inte hade behövts. Men mest av allt önskar jag nu att alla stora ord kan följas av handling så att vi kan stå här tillsammans och säga att antisemitismen inte har någon plats i Sverige och att vi var de som såg till att den inte fick plats.

(Applåder)

Anf. 47 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Herr talman! Antisemitismens fula tryne visar sig igen, inte bara i Mellanöstern utan även i Sverige. I Malmö har vi sett hur en israelisk flagga bränts utanför synagogan, och den judiska församlingen har känts sig nödgad att ställa in minnesstunden för Kristallnatten. I Gamlestaden i min hemstad Göteborg har det skrivits "Döda judar" på väggar, och en del rektorer i Göteborg är chockerade över hur situationen har påverkan i klassrummen. Tyvärr finns fler exempel. Det är därför inte konstigt att det finns barn som inte vågar gå till skolan.

Regeringen har avsatt betydligt mer resurser än vad som tidigare gjorts för att skydda synagogor, judiska skolor och andra institutioner så att man ska kunna leva ett aktivt och tryggt judiskt liv i Sverige. Vi kristdemokrater vill även återlansera boken *Om detta må ni berätta*. Den behöver dessutom uppdateras med en särskild del om hur antisemitismen drabbar judar i Sverige i dag och hur den moderna antisemitismen har slagit rot i Sverige.

Vi behöver ta den här diskussionen en gång till. Vi måste utbilda alla unga och även deras föräldrar. Jag vill återge vad talmannen i Knesset, Amir Ohana, sa när jag träffade honom: Jag har aldrig använt termen ”förintelse” om något annat än just Förintelsen i hela mitt liv. Men den 7 oktober fick vi uppleva en dag av förintelse.

Herr talman! Jag tror att vi alla har uttryckt orden ”aldrig mer”. Men vi har misslyckats. Vi får aldrig misslyckas igen.

Anf. 48 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag lyssnade på Magnus Berntssons anförande när han beskrev att det nu har gjorts så stora satsningar av regeringen. Jag drar mig till minnes att bland det första som hände i budgeten för 2023 var att man tog tillbaka pengarna för hågkomstresor. Svenska kommittén mot antisemitism blev oerhört besviken. Det var ett ramaskri i hela den judiska communityn över att man faktiskt inte såg antisemitismen, som det ju handlar om.

Nu har det lagts tillbaka lite pengar. Men vad har man gjort för ytterligare åtgärder? Det är svårt att utläsa i budgeten.

Anf. 49 MAGNUS BERTSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag är väldigt glad över att resurserna har lagts tillbaka vad gäller hågkomstresor. Men det är ju betydligt fler som är med och finansierar dessa resor. När det gäller skolor som har ett kommunalt huvudmannaskap är det viktigt att kommunen är med och finansierar i den delen också.

Regeringen har gjort mycket både innan och efter den 7 oktober, inte minst vad gäller skydd för judiska institutioner. Det har, tyvärr, varit nödvändigt, och det är tragiskt att det behövs.

Nu fick vi höra från kulturministern att efter det att attitydundersökningen är färdig och att rapporten från den utredning som har nämnts är färdig kommer fler åtgärder att behövas. Det är jag övertygad om.

Anf. 50 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag är lite nyfiken på vad regeringen förväntar sig av den stora attitydundersökningen för att vidta fler åtgärder. Vi vet att antisemitismen ökade med 50 procent i oktober, och bara det manar väl till att förslag borde läggas fram och resurser plockas fram.

Nu hörde jag ledamoten Berntsson säga att man lade tillbaka pengar. Det var alltså inte så mycket satsningar utan man lade tillbaka pengar som man först hade tagit bort från hågkomstresorna. Sedan skulle fler bidra, nämligen kommunerna.

Jag tänkte att Magnus Berntsson i sitt sista inlägg skulle få vara positiv och berömma Malmö, som har lagt 29 miljoner för att se till att man i skolorna har möjlighet att samtala om något som är svårt för många lärare, nämligen antisemitism. Det är en satsning som specifikt Malmö kommun har gjort. Tänk om alla kommuner gjorde som Malmö!

Anf. 51 MAGNUS BERTSSON (KD) replik:

Herr talman! Tyvärr är det efter ett sent uppvaknande från Malmö kommuns sida som man nu gör satsningar, men jag välkomnar dem å det varm-

aste. I just de satsningarna är Malmö ett föredöme. Jag hoppas att även många andra kommuner agerar i frågan om hågkomstresor.

Men det finns också många andra sätt att agera. Det finns andra kommuner som är föredömen i hur det gäller att arbeta för att man ska känna sig trygg i att leva ett aktivt och rikt judiskt liv. Och det finns många goda exempel där vi kan lära av varandra, men tyvärr har utvecklingen länge gått åt fel håll.

Jag tycker att det är viktigt att vi här i dag så tydligt slår fast att vi verkligen vill att man ska kunna leva ett aktivt och rikt judiskt liv i Sverige, inte bara nu utan även i framtiden.

Anf. 52 AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Förintelseöverlevaren Emerich Roth, som oförtrutet arbetade mot antisemitismen i Sverige, lyfte ständigt upp vikten av bildning, vikten av kunskap och vikten av att inte ge upp dialogen, oavsett vilka uppfattningar eleverna han mötte i klassrummen landet runt kom in med.

Vi måste se, herr talman, att botemedlet mot antisemitism är just bildning. Det är ett långsiktigt arbete, och det kräver målmedvetenhet och ut hållighet. Jag är stolt över att vi under min tid i S-MP-regeringen tog en bred rad av initiativ just för att öka kunskapen och stärka arbetet mot antisemitismen. Det var satsningar på hågkomstresor, inrättandet av ett museum till hågkomst av Förintelsen, insättandet av Utredningen om en nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige och mycket mer.

Herr talman! Nu är det avgörande att vi kan få till den breda samlingen för att stärka judiskt liv i Sverige och genomföra fler insatser för att motverka antisemitism, varifrån den än kommer.

Från Miljöpartiets sida vill jag särskilt nämna att vi behöver stärka hatbrottsarbetet och polisens möjligheter att utreda de brott som begås. Vi behöver resurssätta det förebyggande arbetet och göra mer i skolan. Det är avgörande att när den utredning om judiskt liv som vi tillsatte presenteras också insatserna resurssätts så att det blir en förändring på riktigt.

I Sverige ska det självklart gå att leva som jude – fritt. Man ska aldrig behöva dölja sin davidstjärna eller vara rädd att gå till skolan eller jobbet. I ett arbete framåt krävs att regeringen visar ett nationellt ledarskap för att få en bred förankring för de åtgärder som behövs. Självklart ska man kunna leva ett fritt liv i Sverige som jude utan att mötas av antisemitism.
(Applåder)

Anf. 53 MALIN DANIELSSON (L):

Herr talman! När jag gick på gymnasiet marscherade nynazister på våra gator. Skinnskallar hetsade till hat och våld. Förintelsen förnekades, och antisemitismen spred sig. Jag gick i fackeltåg tillsammans med representanter för arbetarrörelsen. Det var viktigt att tillsammans markera mot antisemitismen. Det tyckte vi alla.

Göran Persson lade grunden till Forum för levande historias arbete mot extremism och skickade ut boken *Om detta må ni berätta*. Det var en bok om Förintelsen till svenska skolelever 1998.

Tyvärr behöver vi fackeltågen än i dag, och tyvärr må vi också berätta om pogromen den 7 oktober. Vi behöver att krafttag tas mot antisemitism från såväl regeringen som Socialdemokraterna och alla andra partier. Jag vägrar tro att Socialdemokraterna har deklarerat ”aldrig mer” så länge att

de har blivit döva för innebörden i budskapet. De fina orden får inte bli bara fina ord. De behöver bli till handling, även när grupperingar från vänster väljer att förminska Hamas barbari och gömma sin antisemitism bakom ett engagemang för Palestina. Vi måste kunna fördöma antisemitism utan några ”men”.

Jag välkomnar den uppslutning jag ser här i dag. Den behövs. Låt oss nu gå härifrån tillsammans och gemensamt stå upp för rätten till judiskt liv i Sverige och stå upp mot antisemitism.

Herr talman! Denna november vill jag att vi ska visa judarna att de inte står ensamma, så som de gjorde 1938. Hatet måste tryckas tillbaka, oavsett vem som sprider det.

(Applåder)

Anf. 54 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag kunde nästan ha tryckt på instämmerknappen under första halvan av Malin Danielssons inlägg när hon beskrev början av 90-talet med stöveltrampen och fackeltågen och vidare att den socialdemokratiska statsministern Göran Persson tog initiativ i precis rätt riktning. Vi behöver mycket mer av detta.

Det är däremot svårt med den dubbelmoral som Liberalerna kör med. Man försöker vara liberal mot allt som Sverigedemokraterna står för och samtidigt samarbeta med dem. Eller som Johan Pehrson har sagt, nämligen att Åkesson kan lita på Liberalerna. Och det är det jag är orolig för. Jag undrar vad Malin Danielsson och Liberalerna vill göra för att minska antisemitism, islamofobi och rasism, som faktiskt splittrar vårt samhälle, och som skulle kunna få ett brett stöd i kammaren.

Anf. 55 MALIN DANIELSSON (L) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan, Lena Hallengren.

Jag förstår att det finns en besvikelse i att vi inte röstade fram ert parti till statsministerposten den här gången. Men att lägga ett ansvar på oss för vad andra partier gör är lite väl magstarkt. Vi måste hålla oss förankrade i verkligheten och vad som har hänt den senaste tiden och tala klarspråk om den antisemitism som vi ser på våra gator och torg i dag.

I regeringen har vi tagit initiativ. Vi har startat en tvärdepartemental arbetsgrupp med statssekreterare för samtliga regeringspartier. Vi har lagt ytterligare 10 miljoner kronor till Judiska Centralrådet. Vår utbildningsminister presenterade nyligen en tredubbling till Segerstedtinstitutet, som på 90-talet framgångsrikt arbetade mot antisemitism och kommer att vara framgångsrik även den här gången.

Anf. 56 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag är inte extra besviken på Liberalerna, men jag tror att väljarna är besvikna på Liberalernas val. Det är åtminstone så det ser ut i opinionen.

Nu har Malin Danielsson beskrivit att det har inrättats interdepartementala statssekreterargrupper. Jag tycker mycket om interdepartementala statssekreterargrupper som ska jobba fram olika förslag. Men det är inte riktigt radikalt, och det är inte det som minskar antisemitismen. Det är inte det som gör att fler kan göra en hågkomstresa.

Jag tänker att jag i sista replikskiftet kan få höra lite mer hur antisemitism, islamofobi och rasism i olika former motarbetas. Vad har regeringen på dagordningen?

Anf. 57 MALIN DANIELSSON (L) replik:

Herr talman! Ministern med flera har redogjort tydligt för vad vi gör här och nu. Vi kommer att behöva göra mycket mer framöver. Det vi ser just nu är en uppblossande antisemitism som tar sig extrema uttryck i vårt land, men när den uppblossningen har lagt sig kommer vi att behöva jobba långsiktigt och grundligt. Det arbetet kommer vi framför allt att behöva göra i skolan.

Jag pratade med en mormor i går som åkte 100 mil den 13 oktober för att vara med och vakta den judiska skolan ifall en attack kommer att hända.

Vi behöver stå upp för de personer, de elever, som i dag inte vågar stå upp för vilka de är. Det är ett långsiktigt arbete. Det behöver vi göra tillsammans, och skolan är nyckeln i det arbetet.

Anf. 58 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Herr talman! Jag vill passa på att tacka Liberalerna för initiativet till denna viktiga debatt; det var något som inte kom med i mitt huvudanförande.

Men i denna viktiga debatt måste jag ändå fråga hur Malin Danielsson ser på samarbete med ett parti som grundades av nazister. Jag tycker inte att vi fått något riktigt svar på det.

Det är ett parti som har en ordförande i den svenska delegationen för OSSE, vilket regeringen då tillåter, som menar att man inte kan vara jude och svensk samtidigt.

Man samarbetar med ett parti vars nuvarande ekonomisk-politiska talesperson fastnade på video där han skrattade glatt när han berättade hur hans förra arbetskamrater, som var öppna nazister, sparkade på döda får och låtsades att de var judar.

Hur rimmar det här med Liberalernas engagemang mot antisemitism?

Anf. 59 MALIN DANIELSSON (L) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Alla har ett ansvar för sitt eget parti. Vi liberaler tar ansvar för vårt parti och för våra ledamöter. Om våra ledamöter begår övertramp, om våra ledamöter eller medlemmar skiljer på folk och folk, tar vi tag i det direkt.

Det är inte okej att göra skillnad på olika människor. Alla har samma värde. Den diskussionen har vi tagit i hundra år, och vi kommer att fortsätta ta den i hundra år till oavsett var fördomarna kommer ifrån, oavsett om de kläs i antisemitism eller om de kläs i islamofobi. Det är vårt svar på hur vi kommer att agera fortsatt.

Däremot ser jag i Vänsterpartiets uttalanden att man smetar ihop allting. Man sätter likhetstecken mellan antisemitism och islamofobi. Det skulle jag vilja att ledamoten svarar på. Ser ni inte skillnad på de här två företeelserna?

Anf. 60 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Herr talman! Jag ska börja med frågan som jag fick. Jo, Vänsterpartiet ser skillnad på det. Men vi ser också att samtidigt som vi har en ökande antisemitism har vi en ökande islamofobi i Sverige. Vi måste ta tag i båda, för som jag sa i mitt anförande är det ingen som vinner på att vi ställer de här grupperna mot varandra. Vi vinner på att bli av med antisemitismen och rasismen och islamofobin.

Jag noterar också att Malin Danielsson säger att ett parti har ansvar för sitt eget parti och sina egna medlemmar och inte för andra partier. Men jag menar att man också måste ta ansvar för vilka partier man samarbetar med. Det fanns en tid när Liberalerna gjorde det, när man tog ansvar för vilka partier man samarbetade med. Men den tiden är förbi, så jag tycker att Malin Danielsson här försöker smita från ansvar för vilken regering och vilka samarbetspartner partiet har valt.

Anf. 61 MALIN DANIELSSON (L) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågeställningen!

Jag tycker inte att vi smiter från något ansvar. Jag tycker att vi har stått upp mot antisemitism, mot islamofobi och mot rasism genom tiderna och alltid.

Jag blev nyligen ifrågasatt av en annan av ledamöterna i rummet för att jag pekade på en riksdagsledamot i kammaren som har täta kopplingar till Hamas. Det skulle jag inte "smeta på" någon annan. Jag uppskattar om jag inte blir påsmetad ett annat partis åsikter.

Vi har tagit ansvar för Sverige. Vi tar ansvar för judiskt liv i Sverige genom att skjuta till pengar till Segerstedtinstitutet, till de judiska institutionerna och till arbetet mot antisemitism. Det gör vi i en regering som vi är stolta över.

Jag tänker inte ställa frågan till ledamoten hur hon tänker agera när hennes samarbetspartier har interna problem. Jag hoppas att hon inte gör det fortsatt till oss heller.

(Applåder)

Anf. 62 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för en mestadels god debatt om antisemitismen i Sverige. Det är gott att höra att det finns stor, bred och blocköverskridande enighet om att detta vidriga uttryck för hat och hat inte har någon plats i vårt land.

Men jag noterar också en annan sak: Inte ens när det är just antisemitism som är ämnet för dagen kan vi hålla oss till det. Vi måste också prata om andra typer av rasism. Men det omvända gäller aldrig. Det är intressant, tycker jag. Ibland verkar det lättare att peka finger åt andra än att orka se och våga bära sitt eget ansvar.

Jag är stolt över vad den här regeringen gör. Jag är stolt över att vi är fyra partier som har presenterat ett mycket kraftfullt långsiktigt paket för att stötta den judiska minoriteten i det här läget i full enighet om det stora behov som finns, i dag men också i morgon.

(Applåder)

Den särskilda debatten var härmed avslutad.

§ 2 Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 23 november kl. 14.00*.

§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2023/24:6 för torsdagen den 9 november i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från justitieutskottet.

§ 4 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2023/24:185

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:185 Den ökande relativa fattigdomen i Sverige av Serkan Köse (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 1 december 2023.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 17 november 2023

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 5 Anmälan om faktapromemorior

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2023/24:FPM14 Paket om alternativ tvistlösning för konsumenter
COM(2023) 647, COM(2023) 649, C(2023) 7019 till civilutskottet

2023/24:FPM15 Ändring i förordning om referensvärden *COM(2023) 660*
till finansutskottet

2023/24:FPM16 Revidering av suspenderingsmekanismen (Viseringsförordningen) *COM(2023) 642* till socialförsäkringsutskottet

2023/24:FPM17 Förslag till förordning om att förhindra spill av plastpellets för att minska utsläpp av mikroplast *COM(2023) 645* till miljö- och jordbruksutskottet

Följande dokument anmälades och bordlades:

Finansutskottets betänkanden

2023/24:FiU19 Ersättning för Riksbankens deltagande i Internationella valutafondens (IMF) finansieringslösning avseende skuldavskrivning beträffande Somalia

2023/24:FiU8 Nya bestämmelser om hur Sjunde AP-fonden ska lämna hållbarhetsinformation

2023/24:FiU18 Förvärv och förvaltning av vissa kreditavtal

Skatteutskottets betänkande

2023/24:SkU5 Vissa skattefrågor med anledning av nya aktiebolagsrättsliga regler om bolags rörlighet över gränserna inom EU

Civilutskottets betänkanden och utlåtande

2023/24:CU4 Grupptalan till skydd för konsumenters kollektiva intressen

2023/24:CU5 Digitala bolags- och föreningsstämmor

2023/24:CU8 Näringsförbud till följd av förbud att bedriva näringsverksamhet som har meddelats i en annan stat

2023/24:CU18 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till förordning om bekämpande av sena betalningar vid affärstransaktioner

Trafikutskottets betänkanden

2023/24:TU3 Auktorisationssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering och digital post

2023/24:TU4 Ändrade regler om direkttilldelning av avtal om kollektivtrafik på järnväg

Justitieutskottets betänkanden

2023/24:JuU6 Riksrevisionens rapport om Polismyndighetens arbete med särskilda händelser riktade mot organiserad brottslighet

2023/24:JuU7 Riksrevisionens rapport om Polismyndighetens hantering av mängdbrott

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2023/24:SfU6 Effektivare verktyg vid inre utlänningskontroll

§ 7 Svar på interpellation 2023/24:111 om plan för att möta ökade varsel och stigande arbetslöshet

*Svar på
interpellationer*

Anf. 63 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Teresa Carvalho har frågat mig vad min och regeringens beredskap och plan är för att möta ökade varsel och stigande arbetslöshet.

Arbetslösheten och långtidsarbetslösheten är fortsatt hög trots en stark efterfrågan på arbetskraft sedan pandemin. Arbetsmarknadspolitiken behöver utformas så att fler kommer i arbete och så att den blir mer kostnadseffektiv.

I budgetpropositionen för 2024 föreslås en förstärkning av Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag på 200 miljoner kronor för att möta en ökad arbetslöshet och stärka kontrollarbetet. Dessutom har regeringen beslutat att genomföra de regeländringar som är nödvändiga för att anställningar med etableringsjobb ska komma på plats. Etableringsjobben väntas bidra till att öka nyanländas och långtidsarbetslösas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Nu vilar ett stort ansvar på parterna att se till att det sluts nödvändiga avtal för att etableringsjobben ska bli verklighet.

Tillsammans med andra förslag i budgetpropositionen, till exempel ett förstärkt jobbskatteavdrag för låg- och medelinkomsttagare samt fler platser inom både yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxenutbildningen, bidrar de föreslagna satsningarna inom arbetsmarknadspolitiken till att stärka arbetslinjen.

I regleringsbrevet för 2023 fick Arbetsförmedlingen i uppdrag att bland annat fortsätta att stärka och utveckla sitt arbete med arbetsmarknadspolitiska insatser och arbetsgivarkontakter liksom att förbättra den yrkesmässiga och geografiska rörligheten bland arbetssökande.

Arbetsförmedlingen har en nationell varselhantering och stor erfarenhet av att agera vid större varsel. Myndigheten har utvecklat särskilda rutiner för dessa situationer och har beredskap att aktivera sin varselorganisation.

Jag följer noga utvecklingen på arbetsmarknaden och hur Arbetsförmedlingen genomför sitt uppdrag för att tillgodose behoven hos både arbetssökande och arbetsgivare.

Anf. 64 TERESA CARVALHO (S):

Herr talman! Nu ökar arbetslösheten i Sverige. Sysselsättningen minskar. Fler skriver in sig på Arbetsförmedlingen som arbetssökande; färre går därifrån vidare ut i jobb. Antalet annonser efter ny personal minskar, och varslen står som spön i backen. Detta sker samtidigt som många branscher och hela arbetsmarknadsregioner paradoxalt nog brottas med personalbrist.

Av detta borde man rimligtvis dra slutsatsen att det nu behövs mer satsningar på den aktiva arbetsmarknadspolitiken, på insatser för att rusta arbetslösa för de jobb som finns och de som kommer att växa fram när det vänder. Men Johan Pehrson väljer en helt annan strategi. Han driver nu igenom stora nedskärningar på jobbpolitiken – det som han nyss beskrev som kostnadseffektiviseringar.

Regeringens så kallade jobbpolitik kritiseras numera från både höger, vänster och mitten. Både LO och Svenskt Näringsliv ger tummen ned, för att inte tala om alla de arbetslösa som arbetsmarknadsministern har anklagat för att vara latmaskar samtidigt som han drar undan rustande insatser som de behöver för att efterfrågas på arbetsmarknaden.

Johan Pehrson påstår också att han förstärker Arbetsförmedlingen. Men i regeringens egen budgettabell framgår klart och tydligt att Arbetsförmedlingen 2023 fick drygt 7,6 miljarder och nästa år får knappt 7,4 miljarder, alltså närmare bestämt 250 miljoner kronor mindre för att möta, hjälpa och ställa krav på de arbetssökande. Att Johan Pehrson kallar detta för en satsning beror bara på att han från början hade aviserat en mycket större nedskärning. Att nedskärningen nu inte blir fullt lika stor som han från början hade tänkt är knappast detsamma som en satsning.

Dessutom är det inte bara själva myndighetsanslaget som drabbas av Johan Pehrsons nedskärningar utan även verktygslådan.

Om man lägger ihop de senaste årens högerbudgetar är vi snart framme vid en punkt där vi närmar oss en halvering av anslagen för de arbetsmarknadspolitiska insatserna, som finansierar bland annat arbetsmarknadsutbildningar, vägledning, starta-eget-stöd, kompetenskartläggningar, matchning, arbetsträning, introduktionsjobb och så vidare.

Så, herr talman, regeringens svar på min fråga om vad regeringen har för plan för att möta den nu stigande arbetslösheten imponerar inte. Jag vet faktiskt inte vad som är fräckast – att arbetsmarknadsministern inte riktigt klarar av att stå upp för sina egna nedskärningar utan försöker beskriva dem som kostnadseffektiviseringar och rent av satsningar eller att han först skär ned på resurserna och sedan säger åt myndigheten att stärka arbetet med desamma.

Även Johan Pehrson måste inse att detta inte riktigt håller ihop. Ingen, inte heller liberaler, herr talman, kan både äta kakan och ha den kvar samtidigt.

Jag borde kanske ha ställt frågan annorlunda, så jag gör ett nytt försök: Har Johan Pehrson och regeringen en ambition att försöka trycka tillbaka arbetslösheten nu när den stiger, eller nöjer sig arbetsmarknadsministern med att följa arbetslösheten noga, för att citera svaret?

(Applåder)

Anf. 65 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Den aktiva arbetsmarknadspolitiken existerar inte i ett vakuum i ett kosmos, utan den är här och nu. Den påverkas av den verklighet vi ser i Sverige, där väldigt många människor är underutbildade och väldigt många människor tyvärr inte behärskar svenska. Allt detta försöker vi nu möta med olika insatser för att de ska kunna komma i fråga för jobb, som är grunden för samhällets välstånd, som Teresa Carvalho säger.

Var kommer då jobben ifrån? De kommer från att det finns människor som är beredda att driva företag, att ta en risk, och att det finns människor som är beredda på och förstår vikten av att utbilda sig och tar ett stort eget ansvar för detta.

Den utbildningsbrist som har rått under en längre tid är inte något man kan ”diska av” på en dag eller ens ett år. Därför har en stor del av regeringens arbetsmarknadspolitik fokus på ordinarie utbildning. Jag är väldigt glad över att vuxenutbildningen nu får rejäla tillskott i denna svåra tid och att personer som har varit i arbetslöshet en längre tid har möjlighet att utbilda sig; det är väldigt viktigt. Inte minst är jag glad över att yrkeshögskolan, som faktiskt är ett liberalt påfund och inrättades under en tidigare liberal, borgerlig regering, också växer till allt högre nivåer, för många människor behöver verkligen ställa om. Att bli arbetslös är illa, men att inte ha möjlighet att utbilda sig är det värsta. En del jobb kommer, och en del jobb går. Vi vet att det nu kommer många jobb inte minst i samband med den gröna omställningen.

Åter till hur arbetstillfällen, jobb, skapas. Det sker efter goda möjligheter till utbildning, och där har vi en rätt omfattande budget. Jag ser att Teresa Carvalho faktiskt har den framför sig. Om talmannen ber ledamoten att slå upp den ser hon hur mycket pengar som omsätts – det är ganska

rejält med resurser, vilket jag tycker är viktigt – för att hjälpa människor bort från utanförskap och arbetslöshet till egen försörjning och egenmakt att forma sitt liv och bidra i samhället.

Men vi måste också se att vi har en ekonomisk kris – i världen, på många sätt, och inte minst i Sverige. Vi drabbas väldigt hårt av hög inflation som leder till höga räntor, vilket gör att arbetsmarknaden nu är hårt pressad. Kommer man inte till rätta med det problemet först blir det väldigt svårt att se till att det skapas nya jobb, eller att de varsel som lades i Grums eller Lesjöfors nyligen inte verkställs utan man lyckas hantera detta hos företagen så att medarbetarna kan behålla sina jobb, om de vill det.

En plan för att möta ett ökat antal varsel och en stigande arbetslöshet börjar alltså alltid med att ha en ekonomisk politik som ser till att Sverige kommer tillbaka till tillväxt.

Anf. 66 TERESA CARVALHO (S):

Herr talman! Det är intressant att höra Johan Pehrson argumentera för att det behövs mer utbildning i arbetsmarknadspolitiken. Det håller jag helt med om.

Det är bara det att Johan Pehrsons vurmande för vuxenutbildningen, som ju var det han framför allt pratade om, ekar tämligen tomt med tanke på att han så sent som förra året drog ned statens resurser till vuxenutbildningen med drygt 1 miljard kronor. Att han nu lägger tillbaka en del av det är inte tillräckligt. Det blir fortfarande mindre pengar till vuxenutbildningen nästa år än vad som fanns i S-regeringens sista budgetproposition.

Jag börjar känna igen mönstret. Johan Pehrson skär ned på budgetanslagen, och så kallar han det för en satsning. Det börjar bli tröttsamt, och det är absurt! Det verkar uppenbarligen inte hjälpa att jag hänvisar till budgettabellerna, så låt mig för tydlighets skull försöka illustrera det hela på ett annat sätt.

Vi tänker oss att Johan Pehrson har tio äpplen. Så kommer Jimmie Åkesson och tar tre äpplen, men Johan Pehrson tjar på Åkesson att inte ta så många, så Åkesson kastar tillbaka ett äpple. Johan Pehrson har då åtta äpplen i sin korg. Men han skäms lite för det, så berättar för folk att han har fått ett äpple, trots att alla vi andra kan se att det som har hänt är att han har blivit av med två äpplen. Johan Pehrson har färre äpplen kvar i sin korg, inte fler, till årets sats av äppelmos.

Herr talman! En annan viktig utbildningsform inom arbetsmarknadspolitiken är arbetsmarknadsutbildningarna. Vi socialdemokrater föreslår i vårt budgetalternativ en dubblering av antalet platser inom arbetsmarknadsutbildningarna. Men i sitt svar nämner Johan Pehrson inte arbetsmarknadsutbildningarna över huvud taget, vilket jag först tyckte var tämligen anmärkningsvärt. Men sedan insåg jag att det var ganska logiskt med tanke på att Liberalerna i sin sista budgetmotion i opposition föreslog att arbetsmarknadsutbildningarna skulle skäras ned med 829 miljoner kronor år 2024.

Därför tänker jag att det är hög tid att ställa frågan till Johan Pehrson hur han ser på arbetsmarknadsutbildningarnas framtid. Har han ändrat uppfattning om arbetsmarknadsutbildningarna sedan 2021, alltså för två år sedan? Har det hänt något sedan dess på Arbetsmarknadsdepartementet när det gäller analysen av detta? Eller ska vi nu vänta oss att arbetsmarknadsutbildningarna står näst på tur för de kraftiga nedskärningar som

Anf. 67 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Äppelmos, snömos och pulvermos – det är en himla massa mos som kommer här!

Socialdemokraterna lade fram en budget som det sista de gjorde innan de fick sparken av svenska folket. Där ingick att man skulle ta bort pandemistödet. Det är ändå bra gjort, tycker jag. De lade fram en budget som visade att pandemin var över. De fortsatte inte med de extrasatsningar på utbildning som hade funnits under pandemin. Extrasatsningarna togs bort, och vi levde i post-pandemi-världen. Jag hoppas att vi lever kvar där.

När man återgår till en annan politik efter pandemin och har åtta äpplen, vilket var ursprungsläget, och lägger till ett eller två äpplen blir det faktiskt fler. Jag skulle vilja att Teresa Carvalho kunde visa mig den sista socialdemokratiska budgeten på storbildsskärm här. Då kommer det att framgå att det var nada, avklippt, tomt, stopp och återvändsgränd – pandemin var slut, och satsningen hade löpt ut. Jag tycker att detta i grunden var bra. Vi har lagt till resurser efter det.

Sedan når vi inte upp till full pandeminivå. Man jag hoppas att pandemin är puts väck och att den nu håller sig borta.

Jag får också frågor om arbetsmarknadsutbildningarna. Det är väl 93 miljarder, eller vad står det i budgeten som ni har framför er? Det är ju ändå rejäla resurser som vi tar av skattebetalarnas pengar för att hjälpa människor och minska den klyfta som finns. Det finns en utbildningsbrist och en brist på kunskaper i svenska språket när det gäller att människor ska kunna ta det ansvar man förväntas ta som vuxen och frisk i Sverige, det vill säga att man går och jobbar och inte alltid är så kräsen.

Arbetsmarknadsutbildningar har jag haft interpellationsdebatter om här flera gånger. Där finns det ett tydligt uppdrag från den här regeringen, precis som från den tidigare regeringen, att verksamheten ska utformas nära ihop med näringslivet i regionen för att vara ett sätt att få in människor på ett arbete genom några månader eller lite längre i arbetsmarknadsutbildning. De har ganska hög träffsäkerhet.

Detta uppdrag kommer jag att förstärka. Vi har en ny styrelse. Arbetsförmedlingen förväntas fokusera på de kontakter som är så viktiga, så att man får en arbetsmarknadsutbildning som ligger nära den efterfrågan som finns i en viss region.

Jag tycker alltså att arbetsmarknadsutbildningar är viktiga. Jag tycker att man behöver göra mer från Arbetsförmedlingens sida. Det har jag signalerat i tidigare interpellationsdebatter. Detta är också något som vi har en vass och tydlig pågående dialog om med Arbetsförmedlingen.

Jag återkommer ändå till att vi måste vara försiktiga med medborgarnas pengar. Regeringen är tydlig med att vi kräver effektivitet och ansvar. Vi jagar fusk, fel och bedrägerier i systemet. Till exempel är jag glad över att vi i denna tuffa tid – som vi ska få att bli så kort som möjligt – nu kommer med etableringsjobb efter alla de år då Socialdemokraterna inte nådde ända fram. Nu är etableringsjobben på plats, och jag hoppas att de kommer att göra stor nytta i ett läge av fortsatt svår konjunktur nästa år.

Anf. 68 TERESA CARVALHO (S):

Herr talman! Det var alltså inte Socialdemokraterna som skar ned på vuxenutbildningsplatserna förra året, utan det var Johan Pehrson. Det var tydligen en öm då jag trampade på när jag påminde om detta.

När arbetslösheten stiger behövs åtgärder för att säkra svenska jobb och familjernas ekonomi. Men tyvärr har den här regeringen bara ägnat sig åt en enda sak när det kommer till jobbpolitiken, och det är nedskärningar.

Johan Pehrson försöker komma undan genom att beskriva nedskärningarna som kostnadseffektiviseringar och rent av som satsningar. Men en spade är en spade. Krig är inte fred. Nedskärningar är inte satsningar. Det Johan Pehrson förstärker är inte arbetslinjen utan passiviseringslinjen.

När man tar ifrån snickaren både såg och hammare blir varken väggar eller tak byggda. På samma sak är det med jobbinsatserna. Fräntar man Arbetsförmedlingen de aktiva insatserna kommer fler människor att hamna i passivitet. Då kommer fler människor att förbli arbetslösa.

Lägg därtill att regeringen har tvingat Arbetsförmedlingen till en avmagringskur som innebär färre arbetsförmedlare, färre lokalkontor och sämre förutsättningar att hantera alla de varsel som nu läggs.

Herr talman! Nu stiger alltså arbetslösheten i Sverige. Därför har jag frågat arbetsmarknadsministern vad regeringen gör. Då får jag svaret att man mycket riktigt skär ned i budgeten, och man lämnar in en tom propositionsförteckning till riksdagen för att man ska ha råd att sänka skatten på snus och plastpåsar. Detta sa inte ministern, men det är ju så det är.

Detta är en urusel prioritering. Men, Johan Pehrson, stå för den åtminstone! Det är det minsta man kan begära av landets arbetsmarknadsminister.

(Applåder)

Anf. 69 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Under åtta år med socialdemokratisk regering lade man ned inte 10, inte 20, inte 30, inte 40, inte 50 och inte 60 av Arbetsförmedlingens kontor, utan man lade ned nästan hur många kontor som helst – allt för att få sitta vid makten. Samtidigt monterade man ned välförhållandets grunder i form av en fungerande energiförsörjning. Nu undrar man varför arbetslösheten ökar.

Man måste vara lite försiktig. Jag tänker inte ge mig i den här skuggboxningen och när det gäller den slöja man drar fram för att dölja saker och ting. Vi kan när som helst sätta oss var som helst och ha högläsning tillsammans: Vad stod det i den sista budgeten från den socialdemokratiska regeringen avseende utbildning? Man sa att pandemiåtgärderna skulle löpa ut. Den budgeten gick igenom, och sedan gick åtgärderna ut – och då kallades det en minskning, därför att det varit ett regeringsskifte. Det handlade om den politik som Socialdemokraterna själva gick till val på och genomförde, fru talman. Jag tycker alltså att man ska vara lite försiktig.

Jag tackar dock för debatten. Jag är glad att man har ännu högre ambitioner för effektivitet och ansvar för skattebetalarnas pengar, och jag utgår också ifrån att det finns en önskan om att vara tydlig med att individen också har egna skyldigheter att vara och bli anställbar – med stöd och hjälp

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:118 om plan för att öka samhällsgemenskapen

Anf. 70 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Åsa Eriksson har frågat statsministern hur statsministerns plan ser ut för regeringens sammansättning och Regeringskansliets organisation för att optimera arbetet mot segregation och för ökad samhällsgemenskap. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Det utanförskap som präglar delar av samhället påverkar oss alla. Särskilt drabbade är de människor som lever i områden där utanförskapet är stort och vars liv, frihet och livschanser begränsas på grund av var de bor. Det handlar om områden där arbetslösheten är hög, bidragsberoendet högt, skolresultaten svaga, hälsoproblemen stora och trångboddheten utbredd. Utsatthet för kriminalitet, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, skapar otrygghet för boende och verksamma i områdena. Utanförskap riskerar att upprätthållas och återskapas över generationer.

Utgångspunkten för regeringens politik mot utanförskap är att antalet människor som lever i utanförskap ska minska, att parallella samhällsstrukturer ska bekämpas, att det egna ansvaret att bli en del av samhället ska uppmuntras samt att människors trygghet och livschanser ska öka. Arbetet för att komma till rätta med utanförskapet kan inte bedrivas enbart i projektform utan behöver ske inom ordinarie strukturer. Det handlar exempelvis om insatser vad gäller skola, socialtjänst och arbetsmarknad samt insatser för förbättrad integration och minskad kriminalitet och otrygghet. Ansvaret för arbetet mot utanförskap delas mellan många statsråd, och jag ansvarar för samordning och utveckling av arbetet i Regeringskansliet.

Genom att lyfta områden där utanförskapet har omfattande negativa konsekvenser stärks framtidsutsikterna och livschanserna för de individer som bor där. Genom detta arbete bidrar regeringen också till att samhället som helhet blir starkare.

Anf. 71 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag visste inte att det var statsrådet Pehrson som ansvarade för hur Regeringskansliet är organiserat, men man lär sig något nytt varje dag. Jag kanske får fråga statsministern i en annan interpellation vad han då ägnar sina dagar åt.

Fru talman! Jag har ställt den här frågan därför att jag tycker att det är en oerhört viktig fråga hur vi kan öka samhällsgemenskapen. Tyvärr är den nämligen bristfällig i dag; det ser vi exempel på dagligdags. Sverige har som vi alla vet förändrats på kort tid. De ekonomiska klyftorna växer i samhället, och de sociala klyftorna växer. Bostadssegregationen växer, och skolsegregationen växer. Alltför många människor upplever i dag att

vi lever i olika samhällen – i olika världar. Samhället slits helt enkelt isär framför våra ögon.

Fru talman! Detta är en utveckling som vi socialdemokrater tycker är oerhört oroväckande. När människor lever under så olika levnadsvillkor som de som finns i det svenska samhället i dag och när vi ser att det skapas parallellsamhällen med andra regler – egna regler, alltså inte de demokratiskt beslutade reglerna – och en egen logik och en egen kultur blir jag orolig. Jag tror att det är livsfarligt.

Fru talman! Jag blev glad över innehållet i statsrådet Pehrsons svar. Jag kan skriva under på det mesta som statsrådet sa. Men jag har inte fått något svar på frågan hur regeringens plan för att öka samhällsgemenskapen ser ut och hur planen ser ut för att minska segregationen.

När några tar sig rätten att strunta i de demokratiskt beslutade reglerna och när några upplever att dörrarna ut i samhället, till arbetsmarknaden, är stängda för dem och därför ser sig nödgade att ta andra vägar för att försörja sig och för att bli någon – då minskar viljan att vara en laglydig medborgare. Då minskar viljan att betala skatt och bidra till det allmänna. Med ökad segregation minskar samhörigheten och gemenskapen i samhället. Med ökad segregation minskar stödet för demokratin, och med ökad segregation riskerar vi att auktoritära krafter tar över.

Därför menar jag att segregationen och den minskade samhällsgemenskap som den medför är livsfarlig. Därför frågar jag än en gång statsrådet Pehrson: Hur ser regeringens plan ut för att bygga ihop samhället igen?

Anf. 72 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att interpellanten blandar ihop rätt många saker. Bostadssegregation och skolsegregation uppstår inte i ett vakuum. Vi har bostadssegregation och skolsegregation i Sverige på grund av en invandringspolitik som hade Socialdemokraternas fulla stöd.

När vi pratar om bostadssegregation menar vi invandrartäta områden – som Nydala, där jag bor. Vi har invandrartäta områden för att Sverige har tagit emot många invandrare. Att många nyanlända hamnar i samma områden leder till sociala problem, men det beror på invandringspolitiken. Bostadssegregationen har inte ökat bara av sig själv.

När vi pratar om skolsegregation pratar vi om skolor där mer än 90 procent av eleverna har utländsk bakgrund. Hur får vi sådana skolor? Jo, det får vi genom en invandringspolitik där vi tar emot så många invandrare att de alla hamnar i samma områden. Sådana skolor finns i Malmö. Och nej, de elever som går i dessa skolor kommer nog inte att känna sig som en del av Sverige, för det vi kallar Sverige finns inte omkring dem.

Sedan skulle jag nog säga att kriminalitet och bristen på integration är två olika saker. Bara för att man inte blir en del av Sverige blir man inte kriminell; det är nog mer komplext än så. Däremot är det ett misslyckande för samhället när människor får tillstånd att vistas i Sverige men ändå hamnar i ett kulturellt utanförskap och även i parallella samhällen. Men jag tror att vi måste vara beredda att erkänna vissa saker för att ens kunna påbörja arbetet med att lösa detta problem.

Först och främst: Sverige är inte ett mångkulturellt samhälle, utan det är invandraren som ska anpassa sig och ta ansvar för sin egen integrationsprocess. Det handlar om integration in i det svenska samhället, inte i ett mångkulturellt samhälle.

En förlängning av beslutet att flytta till ett annat land är att man anpassar sig till det nya landet. Detta ska vara en självklarhet. Det är inte så att man kan ha förväntningar på att det nya landet ska anpassa sig till ens ursprungskultur, utan man ska i stället lära sig mer om det land man flyttar till, sociala koder, språket med mera.

Sedan är det så att även om man anpassar sig börjar man i underläge. Det är en självklarhet att de som är födda i Sverige och har levt här ett tag har vissa fördelar. Det är inget konstigt med det, och det är inte rasism. Om jag flyttar till Indien är det en självklarhet att indierna har vissa fördelar med tanke på att de har levt där längre. Det innebär att man från myndigheternas håll måste förmedla budskapet att de som kommer till detta land får anstränga sig mer för att lyckas än vad de som har levt här behöver göra. Invandraren har frivilligt lämnat sitt land och har försatt sig i en situation där han eller hon behöver anstränga sig hårdare för att komma i kapp i ett nytt land.

Det jag nyss nämnde är grundprinciper som vi har bortsett ifrån när Sverige har tagit emot många invandrare genom åren. Vad som har hänt är att de nyanlända har flyttat till invandrartäta områden, och då har man sagt att Sverige är ett mångkulturellt land och att det kommer att ordna sig. Det är detta som inte har hänt. Det har inte ordnat sig, de har inte kommit i kapp och de har hamnat i utanförskap.

Nu vet jag att regeringen kommer att genomföra vissa förslag som är en del av en mer kravställande integrationspolitik, men jag tror att det viktiga är vilket budskap vi har till dem som kommer hit. Detta budskap ska vara: Anpassa dig eller åk hem!

Anf. 73 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka min partikamrat Åsa Eriksson för en otroligt viktig debatt. Om det är något som vi måste tala om i dessa dagar är det kanske just hur vi ökar samhällsgemenskapen i stället för det som splittrar vårt samhälle.

Till vardags, fru talman, är jag ledamot i justitieutskottet, så jag har valt att ha en sådan inriktning i mina inlägg till statsrådet här i dag. Jag ansvarar också för frågor som rör unga lagöverträdare. Det som vi behöver prata ännu mer om är såklart hur vi stoppar nyrekryteringen till gängen. Där tror jag inte att det är hårdare krav på barn och unga som är lösningen.

Jag tror inte på högre straff, på sänkt straffmyndighetsålder och så vidare, utan vi måste se till att barn kommer in i vårt samhälle och att de känner framtidshopp. Det är kanske detta vi måste prata allra mest om, för barn är inte per definition onda. Barn dras till gängen därför att samhället och vi vuxna har misslyckats. Barn är i dag offer för den brottslighet vi ser och för den förlorade samhällsgemenskapen. Detta måste vi såklart förändra.

Som jag nämnde är jag ledamot i justitieutskottet och har varit det sedan hösten 2021. Detta innebär, fru talman, att jag och statsrådet hade möjlighet att sitta en period tillsammans i utskottet. Jag minns några av statsrådets debatter. Jag minns den samhällsgemenskap som många gånger lyftes upp där.

Vi måste prata om hur barn och unga ska lyckas i skolan och om ett ökat föreningsliv. För vi vet att barn och unga måste få lyckas i skolan, vi vet att barn och unga måste ha något meningsfullt att göra på sin fritid och

vi vet att barn och unga måste ha möjlighet att få en första bostad men framför allt ett första jobb.

Jag har ägnat de senaste två åren åt att prata med poliser över hela vårt land. Jag har också träffat socialsekreterare, socionomer, idrottsrörelsen, kommuner, Brå och forskare, och jag har besökt och träffat fler lärare och elever än vad jag kan räkna. Ingen – ingen, vill jag poängtera – som jag har träffat hittills har sagt att lösningen är hårdare straff. Ingen har heller sagt att lösningen är att vi ska sänka straffmyndighetsåldern. Vi vet att det är genom ökad samhällsgemenskap som vi hittar lösningarna.

Det som vi behöver se till är, som jag nämnde, att alla barn klarar skolan och att de kan göra något meningsfullt på fritiden. Jag tycker att statsrådet i sitt svar talade vackra ord. Jag tycker att statsrådet lyfte upp mycket av det som vi egentligen borde prata om, men faktum är att detta inte syns i regeringens politik.

Min enkla fråga i mitt första inlägg till statsrådet blir därför: Kan statsrådet ge minst tre exempel på samhällsgemenskap för barn och unga för att stoppa nyrekryteringen och inte beröra frågor som är straffrättsliga åtgärder?

(Applåder)

Anf. 74 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Vi går mot en mörk vinter. Svensk ekonomi är i en lågkonjunktur, och landets bnp sjunker. Sverige har näst intill sämst tillväxtutsikter i Europa och högre inflation än många jämförbara länder. Priserna har ökat nästan dubbelt så mycket i Sverige som i vårt grannland Danmark.

Hushållen har förlorat tio års reallöneökningar, och andelen hushåll som kämpar med att få ekonomin att gå ihop har ökat till 30 procent. Byggbranschen genomgår den kanske svåraste krisen sedan 90-talet, men trots detta ser vi inga stora tag från högerregeringen vare sig det gäller arbetsmarknadsinsatser eller bostadspolitiska insatser.

Utöver detta har bostadssegregationen i Sverige ökat sedan 90-talet, vilket kan förklaras av ökade ekonomiska skillnader kombinerat med omfattande migration. Det finns en tydlig koppling mellan områden som domineras av hushåll med låga inkomster och hushåll med utländsk bakgrund. Hög- och låginkomsttagare bor alltmer åtskilda i Sverige. Bostadssegregationen i de tre svenska storstadsregionerna och i de mellanstora svenska städerna är bland de mest extrema i hela västvärlden.

Enligt polisen fanns det på deras lista för år 2021 61 utsatta områden i Sverige fördelade på 27 kommuner. I dessa områden bor en halv miljon svenskar, varav andelen med utländsk bakgrund är 74 procent. I de särskilt utsatta områdena har så många som 82 procent utländsk bakgrund. I dessa områden är arbetslösheten hög, utbildningsresultaten är låga och språkutmaningarna har visat sig vara oerhörda.

Min fråga till statsrådet är: Vad gör integrationsministern för att stärka det svenska språket, för att motverka segregationen och för att vi i Sverige ska ha färre utsatta områden under hans tid som Sveriges integrationsminister? Det är väl ändå på den grunden man har satt sig i regeringsunderlaget?

Ledamoten Nima Gholam Ali Pour lyfte fram den omfattande migrationen, segregationen och skolans utmaningar, men jag undrar verkligen vad Sverigedemokraterna avser att göra för att bryta segregationen. Vad

gör man i budgeten för att öka arbetsmarknadsdeltagandet, inte minst bland utlandsfödda svenskar?

Vad tycker man om det privatiserade skolsystemet som en bidragande faktor till att elever delas upp så att det ser ut så som ledamoten redogjorde för, det vill säga att elever med utländsk bakgrund går i vissa skolor och elever som har svenskfödda föräldrar går i andra skolor?

Och vad lade SD egentligen för resurser på bostadspolitikerna så att låginkomsttagare kan flytta till andra områden än de utsatta områdena?

Hur ser det egentligen ut med sfi:s kvalitetssäkring? Jag ser ingenting i form av en nationell utredning för att säkerställa den kvalitet som behövs för att fler ska få lära sig svenska språket ordentligt. Här ställs bara en massa krav för medborgarskap och permanent uppehållstillstånd, men var i samhället ska man få lära sig ett rikt svenskt språk och öka sin kulturella bildning?

(Applåder)

Anf. 75 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Segregation och utanförskap är djupt skadligt för samhället. Vi behöver göra stora ansträngningar och utföra ett hårt arbete för att se till att bryta segregationen och göra så att människor lyfts ut ur utanförskapet.

Det behövs massor av olika insatser från hela samhället. Det krävs breda och långsiktiga insatser. Det behövs åtgärder för att öka resurser och befogenheter för socialtjänsten. Det behövs bättre resurser till skola och fritidsverksamhet. Det behövs investeringar i segregerade bostadsområden. Det handlar om lärare, fältassistenter och idrottsföreningar som ska ha det stöd som behövs för att kunna ge barn och unga den framtidsstro som de förtjänar. Barn som inte har getts modet att våga drömma är inget annat än ett fruktansvärt misslyckande.

Fru talman! Vi har de största ekonomiska klyftorna på väldigt länge, och det sätter djupa spår i samhället som delar upp människor och gör människor ofria. Det är människor som är socialt och ekonomiskt utsatta som behöver samhällets insatser som mest för att få bättre och andra levnadsvillkor.

Det är långtidsarbetslösa som behöver insatser för att kunna ta ett jobb. Det är investeringar som behövs för att bryta bostadssegregationen. Det krävs en politik som varje dag i veckan väljer att bryta skolsegregationen framför profiten.

Den här regeringen har satt kommuner på ekonomisk svältkur. Det kommer inte att stärka socialtjänsten. Det blir inte fler fältassistenter. Den här regeringen skär ned på stödet till utsatta bostadsområden. Den här regeringen har bristande politik och ambitioner för att bryta långtidsarbetslösheten. Det är därför man skär ned i budgeten för arbetsmarknadspolitik.

Fru talman! Min fråga till statsrådet är: Tycker statsrådet att regeringens ansträngningar är i proportion till de faktiska samhällsproblemen?
(Applåder)

Anf. 76 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Jag förstår att Åsa Eriksson blev lite förvånad över att statsministern lämnade över interpellationen om samhällsgemenskap till

Prot. 2023/24:33
21 november

Svar på
interpellationer

Johan Pehrson. Men jag misstänker att det kanske har att göra med att statsrådet Pehrson är den minister som har ansvaret för integrationspolitiken, och under integrationspolitiken finns ett särskilt budgetanslag som handlar om hur vi bryter segregationen. Det var någonting som interpellanten lyfte upp särskilt i denna viktiga frågeställning. Jag vill börja med att tacka Åsa Eriksson för den viktiga interpellationen.

Det hade såklart varit önskvärt att statsministern själv hade kommit för att svara på frågorna, men vi är ändå glada att Johan Pehrson är här så att vi får möjlighet att debattera hur det går för segregationen i vårt land.

När jag tittar på regeringens facit så här långt under året ser jag att det ser ganska mörkt ut. När jag begärde ordet i debatten satt jag och försökte komma på allt som regeringen har gjort för att bryta segregationen, men det var inte så många punkter jag kom på. Däremot kom jag på desto fler vad gäller de initiativ som regeringen har tagit som tvärtom spär på segregationen.

Man började starkt med att lägga ned den ansvariga myndigheten, Delmos, som hade det sammanhållna ansvaret för att arbeta mot segregationen. Man kastade snabbt de S-utredningar i papperskorgen som handlade om en behovsprövad arbetskraftsinvandring och om att motverka social dumpning. Man avskaffade investeringsstödet, som verkligen hade behövts för att bygga bort bostadssegregationen. Man har dragit in det särskilda statsbidraget till de kommuner som har tagit ett särskilt stort ansvar för flyktingmottagandet. Man har nedmonterat den aktiva arbetsmarknadspolitik. Det är ganska många miljarder det handlar om där, och det är något som verkligen bidrar till att spär på segregationen.

Jag läste i Expressen i förra veckan, tror jag att det var, att statsrådet själv menade att jobben är det bästa vaccinet mot gängkriminaliteten och segregationen. Jag är glad att statsrådet ser den kopplingen, men då blir det också lätt absurt att han skär ned på just jobbpolitiken.

Nu vet vi också vad regeringen har på sitt bord. Den tänker ju inte stan- na vid detta, utan vad vi har att vänta oss nu är angiverilagar, som mycket väl kan komma att inkludera sjukvårdspersonal och lärare. Det handlar också om indragen tolkhjälp i vården, exempelvis.

Det är ganska mycket regeringen har hunnit med det första året som spär på den segregation som redan plågar vårt land. Har regeringen en ambition att bryta segregationen? I så fall visar man det inte särskilt tydligt. Det är Jimmie Åkesson och Sverigedemokraterna som styr skutan nu, och vi vet allihop att Sverigedemokraterna inte har någon som helst ambition att bryta segregationen eller främja integrationen. Är det helt enkelt så att det är detta Johan Pehrson har att rätta sig efter?

(Applåder)

Anf. 77 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN
PEHRSON (L):

Fru talman! Just nu är vi lite all over the place, som någon skulle säga. Jag gillar ansatsen till omprövning från Socialdemokraterna. Det finns en ansats till insikt om att integrationen i Sverige inte har fungerat i förhål- lande till den migration vi har haft till Sverige.

Fru talman! På juristutbildningarna runt om i Sverige används nu gym- nasielagen som ett skräckexempel på hur lagstiftning inte ska få gå till. Det talas om hur viktigt det är att vara rak och tydlig med vad man vill. Man

kan förenklat säga att det naturligtvis bara är arbetslinjen och utbildningslinjen som kan bryta segregation, och jag hör mycket vettigt sägas i dag om detta från Socialdemokraterna.

Vi ser mycket riktigt, som i den verklighetsbeskrivning vi fick inledningsvis av Åsa Eriksson, parallellsamhällen som växer fram. Det är skuggsamhällen där människor, inte minst barn, far illa. Detta måste man möta här och nu och på lång sikt. Därför lägger vi om hela integrationspolitiken. Det handlar till exempel om att man ska prata svenska i Sverige och att det ska ställas krav på att man ska kunna svenska. Det fanns socialdemokrater för 20 år sedan som sa att det var det konstigaste de hade hört. Det var synd att ni sa det och att ni inte sa som det var då. Men nu gör ni det, och det är bra.

Vi satsar på att utarbeta en svensk kurs för att man ska kunna bli medborgare i Sverige. Man ska förstå grundlagen om rätten till jämställdhet och yttrandefrihet och rätten till religion och från religion – allt det där som är centralt för att förstå vilka svenska värderingar som är viktiga och som kommer till uttryck i grundlagen. Det är det som är det centrala. Detta förstärker vi nu.

Vi presenterade i dag från regeringen ett förslag som går ut på att den som är i Sverige också förväntas ha ett hederligt levnadssätt. Det är ju ingen nyhet i svensk lagstiftning, men det var någonting som togs bort eftersom man var så väldigt naiv. Nu återinför vi detta. Men det ska utredas först, och det är också ganska viktigt.

Jag tror att man måste koppla ihop en tydlig integrationspolitik med både möjligheter och tydliga krav med att man har en ganska stram migration. Också här hör jag Socialdemokraterna uttrycka något annat än vad man de facto gjorde i regeringsställning för att hålla sig kvar vid makten.

Skolan är den kanske viktigaste lägereld vi har i dag. Därför fokuserar vi på skolan så att killar och tjejer kommer till den och stannar där. Det är en vaccinationscentral mot det mesta av elände.

Vi genomför satsningar på ungas idrott. Vi ser till att man får en rätt knuten till individen för att till exempel idrotta eller delta i andra aktiviteter. Vi satsar på flickors organisering i utsatta områden. Vi satsar på skol-sociala team. Vi skickar med resurser med anledning av att kommunerna nu har ett brottsförebyggande ansvar. Vi ser till att nödvändiga straffskärpningar också kombineras, så att det inte bara blir en stålhandske utan också en lovikkavante.

Allt detta gör vi nu. Och jag skulle vara glad om Socialdemokraterna förklarar vad de inte är med på av detta i sitt nya och välkomna uppvaknande.

(Applåder)

Anf. 78 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Segregationen är en av vår tids stora ödesfrågor. Den andra är förstås klimatfrågan. Men det är inte mindre viktigt att se till att nu öka samhällsgemenskapen och bryta segregationen i samhället.

Vi socialdemokrater borde ha gjort mer tidigare för att bryta denna negativa utveckling. Jag tillstår det. Och jag beklagar att vi inte har lyckats bättre än vad vi har gjort trots våra försök. Men det är långt fler än vi socialdemokrater som borde ägna oss åt självrannsakan. Vi socialdemokrater har lagt mängder med förslag på riksdagens bord som den borgerliga majo-

riteten i riksdagen, som har varit förhärskande sedan 2006, har röstat ned och på så sätt bidragit till att öka de ekonomiska och sociala klyftorna och ökat skolsegregationen. Det är alltså fler än vi som borde ägna sig åt själv-rannsakan, fru talman.

När jag besökte Salbergaanstalten i Sala tidigare under hösten berättade kriminalvårdarna där bland annat att de ser att en ökande andel av de intagna, ofta med gängkriminell bakgrund, har ett allt ökande samhällsförakt. Och om man har ett samhällsförakt, hur ska vi då kunna bygga en samhällsgemenskap? Vi måste se till att långt innan människor hinner välja en annan väg än det samhälle som vi alla har och som vilar på demokratisk grund se till att bygga en tilltro till samhället genom en ökad samhällsgemenskap. Vi måste se till, herr statsråd, att varenda mamma och pappa går till jobbet. Det finns inget annat sätt att öka samhällsgemenskapen för de uppväxande barnen, så att de känner att de har möjlighet till dörrar ut i samhället, att de kan skapa sig det liv som de vill ha och bli den de vill vara och kan vara stolt över samt kunna försörja sig själva och sin familj. Vi måste se till att vartenda barn klarar skolan med en tilltro till framtiden och sin egen förmåga om vi ska kunna bygga samhällsgemenskap igen.

Fru talman! Det gläder mig att integrationsministern tar upp fritid och idrott som ett exempel på hur vi kan öka samhällsgemenskapen och minska segregationen. Jag håller med om det. Men jag och Socialdemokraterna menar att vi gör det tillsammans genom föreningslivet, idrottsrörelsen och folkrörelser. Vi skapar gemenskap, men inte genom fritidscheckar och andra marknadiserade system som bara ökar splittringen i samhället, som spär på segregationen och som tyvärr kommer att öka samhällsföraktet.

Jag vill, fru talman, att statsrådet också rannsakar sig själv, sitt partis politik och Tidölagets förslag och berättar hur man tänker ta fram en riktig plan för hur man på riktigt ökar samhällsgemenskapen. Det är viktigt nu. (Applåder)

Anf. 79 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Det är svårt att bli en del av Sverige. Vi ska inte tro att alla som kommer till Sverige kommer att kunna bli en del av Sverige. Det är svårt eftersom det alltid är lättare att hålla fast vid de alternativ som man känner igen och det som man växte upp med. Vi måste inse att det inte är alla som kommer att bli en del av Sverige eftersom det är svårt.

Självklart blir det svårare när vi har politiska läger som säger att det inte finns någon svensk kultur eller några svenska värderingar. Då blir de nyanlända ännu mer förvirrade. Men det är svårt.

Därför är det bra att det kommer att läggas fram förslag som gör återvandringen effektivare. För det kommer att komma människor till Sverige som misslyckas med sin integration. De behöver få hjälp för att åka tillbaka till sitt hemland.

Men det som kommer fram i Tidöavtalet är att en kravbaserad integrationspolitik handlar om att bli en del av det svenska samhället. Det handlar inte om mångkultur, utan äntligen säger man rakt ut att riktig integration handlar om att bli en del av det svenska samhället med allt vad det innebär. Egentligen har det alltid varit så. Men tyvärr har vi haft politiker som har matat nyanlända med falska drömmar om ett mångkulturellt samhälle.

Svenskar i allmänhet uppskattar när andra respekterar deras kultur och värderingar, vilket är fullt naturligt. De invandrartäta områdena där den

svenska kulturen saknas är områden som människor flyr ifrån. Ingen väljer mångkultur.

Fru talman! Det finns mycket att göra inom detta område, och det är långt kvar innan vi kan hela den svenska samhällsgemenskapen. Men jag tror att denna regering har tagit de första stegen för att göra just detta.

Prot. 2023/24:33
21 november

Svar på
interpellationer

Anf. 80 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Jag tackar Johan Pehrson för svaret. Det kan låta fint, men det är inte tillräckligt därför att barn i dag dödar barn. Detta måste såklart få ett stopp. Barn måste ges framtidsdrömmar. Barn måste ges hopp. Barn måste få lyckas. Och det är vi vuxna som måste ta detta ansvar.

Jag hade möjlighet att så sent som i dag sitta ned med en polis som berättade att man inom vissa delar av polisen, och framför allt inom speciella operationer, just har ändrat sitt sätt att arbeta. Förut hade man en tendens att titta på själva händelsen som hade skett. Sedan pratade man om hur man skulle organisera sig. Och hade man sedan tid och möjlighet ställde man sig frågan: Men vad var problemet som gjorde att händelsen skedde?

I dag jobbar man tvärtom och tittar på vad det är för problem som gör att kriminaliteten sker. Sedan organiserar man sig. Därefter tittar man på själva händelsen. Exakt så måste vi politiker också jobba. Exakt så måste regeringen också jobba. Vi måste titta på vad som är problemen och hitta lösningarna där.

Vi kan inte bara låta de barn som bor i dessa områden falla mellan stolarna. Det är tyvärr det som vi många gånger ser. Om vi över huvud taget ska få bukt med kriminaliteten är det så mycket som vi måste göra, precis som många av mina kollegor har lyft fram. Barn måste få lyckas i skolan. Barn måste få möjlighet till en meningsfull fritid. Barn måste ha möjlighet att få det där första sommarjobbet som är så otroligt viktigt.

Det finns ingenting som är så viktigt som det brottsförebyggande arbetet för att vi ska komma till rätta med denna mörka utveckling. Vi socialdemokrater kommer alltid att göra både och. Och min önskan är såklart att Liberalerna också vågar vara liberaler.

(Applåder)

Anf. 81 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Ingen väljer mångkultur, säger ledamoten Nima Gholam Ali Pour. Tidigare i dag hade vi en debatt om den växande antisemitismen i Sverige. Hela grunden för att våra nationella minoriteter ska kunna få leva ett liv i fred och frihet och kunna utöva sin religion, sin kultur och sin etnicitet förutsätter ett mångkulturellt samhälle. Men det fråntar inte på något sätt oss i Sverige att vi i Sverige talar det gemensamma språket svenska och har en majoritetskultur som är svensk.

Jag vill också tacka min kollega, Åsa Eriksson, som har lyft fram denna oerhört viktiga fråga i dag. Jag tycker att det är en fråga som innefattar en framtidsvision, nämligen att regeringen ska kunna arbeta systematiskt för att motverka utsatta områden i Sverige, riskområden eller till och med särskilt utsatta områden som präglas av parallella strukturer i vårt samhälle.

Om nu integrationsministern välkomnar den socialdemokratiska politikutvecklingen på detta område menar jag att partiöverskridande samverkan ska sökas över blockgränsen, som i Danmark. Man behöver inte vända

sig till ett extremt nationalistiskt parti för att åstadkomma långsiktiga lösningar, för ett sådant parti vill inte bara öka klyftorna i samhället utan också profitera på den segregation och polarisering som råder i samhället.

Jag har ännu inte svar på min fråga, och jag vill gärna ha det. Kommer integrationsministern denna mandatperiod att verka för att de utsatta områdena på polisens lista blir färre, och har man muskler, ekonomi, ansatser och insatser för att åstadkomma detta? Jag är väldigt tveksam, inte minst mot bakgrund av det samarbetsparti man har och som för närvarande styr regeringen.

(Applåder)

Anf. 82 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Johan Pehrson är integrationsminister, men vi ser inte ens en krusning på ytan när det gäller att bryta utanförskapet eller segregationen, varken bostadssegregationen eller skolsegregationen. Statsrådet är även arbetsmarknadsminister, men vi ser att arbetslösheten och varslen ökar intensivt. Vad gör då statsrådet? Han följer frågan.

Jag frågade om statsrådet tycker att regeringens ansträngningar står i proportion till de faktiska samhällsproblemen, och jag tyckte mig höra statsrådet säga att det gör de med de insatser som görs. Men är det verkligen insatser? Det är ju nedskärningar och minskningar.

Flera i denna debatt har varit inne på att vi behöver prata om gemenskap, om hur vi för människor samman, inte hänger ut och skapar ett vi och dom utan skapar en gemenskap.

Fru talman! Här kan statsrådet varken skylla på inflationen eller den förra regeringen. Det här ligger helt i regeringens händer, och det är upp till bevis: Ta ert ansvar!

(Applåder)

Anf. 83 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! I nästa års budget skär Johan Pehrson ned på statsbidraget till att bekämpa gängkriminalitet i våra utsatta områden, från 250 miljoner årligen till 80 miljoner. Det är alltså en minskning på 170 miljoner. Det är obegripligt att han gör så när vårt land befinner sig i en nationell kris. Unga killar mördar varandra och står på rad för att komma in i gängens gemenskap, och mycket av detta beror på att samhället har misslyckats med att erbjuda en bättre gemenskap. Jag kan verkligen inte förstå hur regeringen kan prioritera sänkt skatt på snus och plastpåsar och samtidigt skära ned på anslaget till att motverka gängkriminalitet i våra utsatta områden och bekämpa detta epidemiska tillstånd. Det är helt obegripligt. Jag skulle uppskatta ett svar på varför man gör så.

(Applåder)

Anf. 84 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Åsa Eriksson har faktiskt skrivit en bok om hur det var att ta ansvar för den regering som var med och skapade en problematik där migrationen var för omfattande och integrationen för bristfällig och om hur detta byggde upp mycket svårigheter eftersom människor runt om i vårt land lever med olika förutsättningar och hur tufft det var att ha ansvar

för detta i en kommun. Den är mycket läsvärd, även om jag kanske inte håller med Åsa Eriksson om alla hennes lösningar.

Att lösningen skulle vara en annan än att varenda unge klarar skolan och att varenda vuxen är beredd att ta de jobb som finns och att lära sig svenska är omöjligt. I en tidigare interpellationsdebatt pratade vi om att det läggs miljarders miljarder på arbetsmarknadspolitik men att det också krävs ett stort personligt ansvar. Allt detta förtydligar vi nu på olika sätt.

Jag ser fram emot att checka av med Socialdemokraterna vad de säger ja och nej till. Ska människor som inte sköter sig, inte är ärliga och hederliga och inte vill vara en del av Sverige kunna få sitt uppehållstillstånd indraget? Det är tuffa besked, men det är viktigt att staten är tydlig med vad som förväntas.

Jag tror att vi kan komma till rätta med utanförskapsområdena. Just nu finns bara SCB:s kartläggning av olika områden. Det är område 1, 2, 3, 4 och 5, och i område 1 och 2 är det tuffast med för många människor som har det svårt. Som jag har deklarerat tidigare måste man fundera på om måtten självförsörjning och språkkunskaper ska läggas till för att se vad vi har för problem. Vi kan inte bara vända på stenar, utan vi måste också flytta stenar. Polisens lista över utsatta områden är också avgörande.

Regeringen går nu fram med de skärpningar som är nödvändiga. Unga killar ska aldrig kunna se att det går att livnära sig på brott, hot, våld och beställningsmord. Detta ska inte belönas.

Ungar ska möta en vägg av kärlek. Här har föräldrarna ett personligt ansvar. Men alla föräldrar klarar inte av att ta detta ansvar, kanske på grund av psykisk ohälsa eller annan problematik. Då måste socialtjänsten kliva in, och nu skriver vi om hela socialtjänstlagen för att man ska kunna gripa in tidigare och tydligare. Vi vet att det är mycket lättare att hjälpa en tio- eller tolvåring än en ungdom som hamnat i domstolen första gången. Därför gör vi nu insatser för att kunna hjälpa och stötta tidigare. Detta är helt avgörande.

Det finns ingen annan väg än att fler människor går till jobbet på morgonen. Men då krävs mer än en arbetsmarknadspolitik; det krävs en ekonomi som växer, en energipolitik, en bred utbildningspolitik och ett näringslivsklimat i toppklass.
(Applåder)

Anf. 85 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Det var intressant att höra att statsrådet har läst min bok. Jag ser fram emot att läsa Johan Pehrsons bok om självkritik och om hur borgerlig politik behöver förändras för att bygga gemenskap snarare än att så splittring.

Fru talman! När jag intervjuade kriminologen Camila Salazar Atías, som jobbar på Fryshusets avhopparverksamhet, sa hon en sak som verkliga slog an hos mig. Hon menade att många av de ungdomar i utsatta områden som hon träffar och som har utländsk bakgrund inte tror att Sverige vill ha dem.

Detta är så sorgligt. Om barn tror att de är en belastning och att landet där de växer upp inte vill ha dem, då har vi fundamentala problem. Hur ska vi då bygga samhällsgemenskap?

Jag vill därför än en gång – för sista gången i dag, men troligen inte för sista gången någonsin – fråga hur regeringens plan ser ut för att varenda

unge som växer upp i Sverige ska känna att Sverige vill ha dem, att de går en bra framtid till mötes i det demokratiska samhället, att de kan vara stolta, att de kommer att kunna försörja sig själva och att de kan vara en del av den svenska samhällsgemenskapen.
(Applåder)

Anf. 86 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag tackar interpellanten för en viktig debatt. Den har pågått ett tag – typ 25 år, och den kommer att behöva pågå ett tag till.

Jag vill säga att planen är hårdkokt: smal migration, tydlig integration, en utbildningslinje och en arbetslinje.

Till de ungar som har det tufft, de ungar som upplever att de inte är en del av Sverige, ska vi sträcka ut en hand: Här är skolan, här är platsen att skapa förutsättningar för egenmakt och en egen framtid, här är den förutsättning som finns för att du ska kunna bli en del av det finaste och det friaste som finns – den svenska medelklassen. Det ska de få höra.

Får de ändå inte hjälp och då inte klarar detta ska vi använda oss av socialtjänsten. Man ska börja med föräldrarna, men om man inte når fram till dem eller om föräldrarna inte har kapacitet – så ser det ju ut – ska vi inte gömma oss bakom rädslan så att vi inte kan gripa in tidigt och tydligt för barnens bästa. Det är den väg som finns.

Det handlar om ett Sverige som växer, där jobben strömmar till, där investeringarna ökar, där man vet att det finns människor som tar sin utbildning på största allvar, där man är tydlig med att arbete lönar sig, där vi har ersättningssystem där det är tydligt att bidragsförsörjning i form av försörjningsstöd inte är något långsiktigt som kan ske utan förväntan om motprestation, där man kollar om man kan ha ett bidragstak och där man sänker skatten för dem med lägst och medelhöga inkomster för att det ska löna sig bättre att arbeta. Det är vägen för de strävsamma, de skötsamma.

Jag håller med om att om ju mer dessa barn ser vuxna gå till jobbet, oavsett vilket, desto mer ökar chansen att de får en bättre framtid och blir en del av Sverige.

(Applåder)

I detta anförande instämde Nima Gholam Ali Pour (SD).

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

Anf. 87 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Tomas Kronståhl har frågat mig om jag tror att minskade kvoter kommer att rädda sillen och strömmingen samt det småskaliga kustnära fisket och, om inte, vilka åtgärder jag är beredd att vidta, om jag och regeringen kommer att åtgärda det omfattande fusk vid redovisning av mängden fisk i lasten som vi har fått flera larmrapporter om, vad jag och regeringen anser är viktiga fångster att prioritera – fisk för människoföda eller fiske efter djurfoder – och om jag kommer att ta några initiativ utifrån detta.

Regeringens övergripande målsättning är att förvaltningsåtgärder ska beslutas i linje med den gemensamma fiskeripolitikens mål och principer. Regeringen anser således att fiske- och vattenbruksverksamheterna ska vara miljömässigt och långsiktigt hållbara och förvaltas på ett sätt som är förenligt med målen om att uppnå nytta i ekonomiskt hänseende, socialt hänseende och sysselsättningshänseende. Därtill ska de bidra till att trygga livsmedelsförsörjningen samtidigt som det hållbara fiskets konkurrenskraft värnas.

EU-kommissionens förslag för fiskemöjligheter i Östersjön för 2024 innebar ett förbud mot riktat fiske efter sill och strömming i alla vatten som Sverige fiskar i. Samtidigt föreslog kommissionen att samtliga undantag skulle tas bort för småskaligt fiske efter sill i västra Östersjön med passiva redskap samt att undantag för fiske efter sill under torskstängningsperioderna inte var inkluderat i kommissionens förslag. Därför bedömdes de negativa effekterna av förslaget bli påtagliga för det lokala kustnära fisket och för produktionen av sill för humankonsumtion.

Med ett förslag om förbud mot riktat sillfiske skulle endast bifångster av sill som fångas när man fiskar efter andra arter kunna landas, exempelvis sillfångster i pelagiskt fiske efter skarpsill eller siklöja. I praktiken innebär kommissionens förslag för svensk del att endast fisket efter skarpsill, som i dag huvudsakligen går till industriändamål, skulle tillåtas medan det kustnära fisket inte skulle tillåtas, vilket därmed drabbar den beredning till humankonsumtion som är beroende av sill och strömming.

Regeringen verkade således vid EU:s fiskeråd den 23–24 oktober för försiktigt sätta fiskemöjligheter, så att fiskbestånden ges möjlighet till återhämtning i enlighet med den fleråriga planen. I detta ingick även beaktandet av fångstmöjligheter för skarpsill. Regeringen verkade även för att förslaget i delar skulle justeras så att slutresultatet blir ändamålsenligt grundat på vetenskapliga råd och inte oproportionerligt drabbar det svenska lokala kustnära fisket och den råvaruförsörjning till den svenska beredningsindustrin som har som syfte att leverera produkter till humankonsumtion – detta i syfte att långsiktigt möjliggöra det hållbara fisket för humankonsumtion och värna Östersjöns ekologiska balans genom livskraftiga fiskbestånd.

Vår bedömning är att överenskommelsen ligger i linje med den gemensamma fiskeripolitikens mål och principer. De beslutade kvoterna ligger inom de intervall som den biologiska rådgivningen från havsforskningsrådet, Ices, presenterat. Överenskommelsen innebär åtgärder och betydande minskningar av fiskemöjligheterna samt stängningar under vissa perioder

Svar på
interpellationer

för trålfiske i syfte att återhämta fiskbestånd som i dag inte har en god beståndsstatus.

Det krävs ett helhetsgrepp och fler åtgärder för att återhämta fiskbestånd då det är många faktorer som påverkar fisket och våra fiskbestånd. Havs- och vattenmyndigheten arbetar med ett regeringsuppdrag att på prov genomföra fiskeriförvaltningsåtgärder som motsvarar en utflyttning av trålgränsen. Regeringen följer noga uppdragets genomförande i att finna ändamålsenliga och vetenskapligt välgrundade förvaltningsverktyg som ska kunna återhämta bestånden av sill och strömming i Östersjön och förbättra den långsiktigt hållbara förvaltningen av dessa bestånd. Även de miljömässiga förutsättningarna behöver förbättras, och regeringen anser att restaurering av våra hav bör prioriteras för att upprätthålla eller åter skapa värdefulla miljöer, exempelvis för att stärka fiskbestånd. Regeringen gör därför en särskild satsning i budgeten för 2024 på restaurering av akvatiska miljöer.

När det gäller kontroll och efterlevnad anser regeringen att regelefterlevnaden är ett viktigt element för att säkerställa ett hållbart fiske och att det ges lika villkor för fiskets aktörer genom att kontrollkraven uppfylls på ett likvärdigt sätt i medlemsstaterna. Regeringen anser således att det är angeläget att medlemsstaterna kommer till rätta med de fall av bristfällig regelefterlevnad som påträffas och stöder att medlemsstaterna tillsammans med kommissionen och EFCA fortsätter sitt arbete i syfte att uppnå hållbart fiske. Nationellt pågår ett kontinuerligt arbete med att stärka kontrollen, och Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa vilka åtgärder myndigheten genomfört för att förbättra och effektivisera den svenska fiskerikontrollen.

Jag och regeringen har varit tydliga med att vi prioriterar det svenska lokala kustnära fisket och den råvaruförsörjning till den svenska beredningsindustrin som har som syfte att leverera produkter till humankonsumtion. Detta är i linje med det uppdrag som regeringen i somras gav Jordbruksverket avseende framtagandet av en handlingsplan med förslag på en långsiktig vision för den blå värdekedjan i Sverige. Uppdraget omfattar hela kedjan från fartyg till konsument avseende arter som sill och skarpsill. Syftet är i linje med regeringens politik att mer av fångsterna ska kunna landas i svenska hamnar och beredas i Sverige.

Anf. 88 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Tack, minister Kullgren, för svaret! Anledningen till att jag ställde denna interpellation är att jag känner en djup oro för strömmingens och sillens situation i Östersjön.

Regeringen hade faktiskt möjligheten att vid EU:s fiskeråd den 23–24 oktober följa Ices och kommissionens rekommendationer och helt stoppa det storskaliga fisket efter sill och strömming i hela Östersjön.

Situationen för flera fiskarter i Östersjön är akut. Vi ser exempelvis situationen för torsken. Vi införde fiskestopp i Östersjön redan 2019, men torsken har inte återhämtat sig. Risker är nu att vi låter sill och strömming gå samma öde till mötes. Då blir det den definitiva dödsstöten för det småskaliga kustnära fisket efter livsmedelsfisk.

Redan 1974 gjordes den första vetenskapliga uppskattningen av mängden sill och strömming i Östersjön. Sedan dess har mer än 77 procent av sill och strömming försvunnit från Östersjön. Flera forskare hävdar att vi,

om inget radikalt görs, är på väg att hamna i samma situation som för torsken, där hela 90 procent har försvunnit från Östersjön. Trots fiskestoppet sedan 2019 syns ännu ingen återhämtning till.

Fru talman! Östersjöns ekosystem står inför en osäker framtid. Fiskbestånden är på alarmerande låga nivåer. Och EU-kommissionens förslag om ett totalstopp för fisket i området är en kraftfull påminnelse om den allvarliga situationen.

Nu hade regeringen möjligheten att agera beslutsamt genom att införa hårdare kontroller för storskalig trålning, genom en satsning på bättre havsmiljö och genom att sträva efter ett fiskestopp för det storskaliga trålningsfisket inför höstens förhandlingar i EU om fiskekvoterna. Detta är inte bara en fråga om att skydda vår natur utan även en fråga om att värna vårt kulturarv och de samhällen som är beroende av fisket.

Men regeringen och ministern valde att gå emot EU-kommissionens rekommendation om ett fiskestopp för sill och strömming och gick i stället på minskade kvoter. Minskade fiskekvoter kan tyckas vara ett steg i rätt riktning. Men det innebär tyvärr att det fortsatt är fritt fram för de stora industritrålarna att både fiska upp kvoterna för sill och strömming samt fortsätta att fiska skarpsill, troligtvis med stora bifångster av sill och strömming som aldrig redovisas.

Detta innebär också, fru talman, att regeringens beslut om minskade kvoter för att, som man själva hävdar, rädda det småskaliga kustnära fisket kan vara den raka motsatsen. Det kan i stället vara en total utslagning av det småskaliga kustnära livsmedelsfisket.

Min följdfråga till statsrådet blir därför: Ser inte statsrådet Kullgren de stora risker som finns för sillen och strömmingen om en fortsatt storskalig industritrålning får fortsätta i Östersjön?

Anf. 89 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag förstår att ledamoten Tomas Kronstahl inte läser Gefle Dagblad särskilt ofta. Men jag välkomnar Socialdemokraternas nyväckta engagemang för strömmingen. Det här är en fråga som vi moderater och andra borgerliga partier har jobbat med under många år, inte minst, fru talman, under de senaste åtta åren med en socialdemokratiskt ledd regering. Hade Tomas Kronstahl läst Gefle Dagblad hade han sannolikt varit betydligt mer ödmjuk. Han kanske till och med hade tackat landsbygdsministern och regeringen för att man äntligen tar tag i strömmingsfrågan.

År 2021 var rubriken i Gefle Dagblad ”Uppgivet hos kustfiskare – nya kvoter känns lönlösa”. Texten fortsatte: ”Kustfiskeriet blöder. Ett abrupt slut på levebrödet uppstod under sommaren. – Jag har rapporterat noll fångad fångst i augusti och september, säger Norrsundetfiskaren Dennis Bergman.”

Vem är då Dennis Bergman? Jo, fru talman, han är fiskare i sjunde generationen. Förstå tidsperspektivet i det! Gå tillbaka sju generationer – de har upplevt andra världskriget, de har upplevt första världskriget och de har upplevt 1800-talets svält. Men Bergmans Fisk kunde inte rå på åtta år av socialdemokratisk regering, en regering som inte brydde sig nämnvärt om strömmingen. Detta har fått oerhörda konsekvenser, inte minst gällande den förhandling som skedde under den socialdemokratiska regeringen. Man gjorde då ett undantag för Östersjön norr om Dalälven, där kvoten för strömmingsfisket höjdes med 71 procent. Priset för det, fru talman, fick

Prot. 2023/24:33
21 november

Svar på
interpellationer

Bergmans Fisk och andra kustfiskare betala. Priset för det betalar de som just nu är på jakt efter de oerhört eftertraktade surströmmingsburkarna.

Det är precis som ministern sa: Det här kräver långsiktighet och att många länder kring Östersjön samarbetar.

Jag tror också att man måste väga in säl och skarv i den här frågan. Det kanske är så att man måste börja tillåta handel med sälskinn. En av de få säljägare som finns efter kusten i Gävleborg säger att sälen aldrig har varit så här mager. Hon menar till och med i ett inslag i SVT Gävleborg att det närmast är djurplågeri att man tillåter det. Jag tycker att det är väldigt bra.

Jag vill också säga att kustfiskarna är lite splittrade i frågan. Mina kustfiskare i Gävleborg säger att de vill ha noll. De vill inte ha något strömmingsfiske alls, medan andra kustfiskare säger att så kan man inte göra, för då slår man sönder vårt levebröd.

Jag tycker att det är ett väldigt tydligt och klart svar från regeringen att man nu ska prioritera det svenska lokala kustnära fisket och råvaruförsörjning till den svenska beredningsindustrin som syftar till produkter för humankonsumtion. Det är ett klart och tydligt besked från regeringen och ministern.

Jag skulle ändå vilja fråga Tomas Kronståhl: Varför agerade ni inte under de åtta år som ni hade regeringsmakten och chansen att påverka detta? Nu är det som med alla andra frågor – nu får regeringen lösa även denna fråga, efter åtta års passivitet från er sida.

Jag är väldigt glad att vi numera har en regering som tar den här frågan på allvar och faktiskt agerar.

Anf. 90 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Låt oss för det första komma ihåg att fiskemöjligheterna sätts genom förhandlingar och beslut med kvalificerad majoritet i EU:s ministerråd. Sverige kan alltså inte ensamt fatta beslut om resultatet, men, och det är viktigt att betona, Sverige påverkade resultatet i positiv riktning med hänsyn både till sillens allvarliga situation och för det småskaliga fiskets möjligheter.

Låt mig understryka några delar. För det första: Sverige drev den mest restriktiva linjen bland berörda länder. Utan Sveriges insatser hade sänkningarna inte blivit alls lika omfattande. Kvoterna sänks nu med 31 procent för bottnisk sill, 43 procent för sill i centrala Östersjön och 10 procent för skarpsill. Det här betyder inte att vi fullt ut är nöjda. Men det betyder att vi gjorde skillnad.

För det andra: Nu införs för första gången trålfiskeförbud i vissa områden under vissa perioder. Även det är ett resultat av Sveriges förhandlingsmedverkan. Det här är en ny åtgärd som ger bättre skydd för sillens lek och vandring till lekområden.

För det tredje: Vi skyddade det småskaliga fisket. EU-kommissionens förslag var nämligen att sill bara skulle få fiskas som bifångst. I praktiken hade det inneburit att sill endast hade kunnat tas upp av de stora trålarna, medan det småskaliga fisket hade stoppats från att fiska.

Jag är ganska säker på att om vi hade stöttat EU-kommissionens förslag hade diskussionen här i kväll handlat om varför vi beslutade om att endast tillåta det storskaliga pelagiska fisket efter skarpsill i Östersjön. Om det hade varit fallet kan jag konstatera att de negativa följderna för våra

kustsamhällen, för surströmmingsproduktionen och för svensk matfisk hade varit riktigt stora.

Det låter i interpellationen från Tomas Kronståhl som om Socialdemokraterna helst hade velat att Sverige blankt skulle ha röstat ja till kommissionens förslag, vilket hade haft föga påverkan eftersom vi hade varit ganska ensamma om det i sådana fall.

Jag skulle gärna vilja ha ett förtydligande: Är det så att Socialdemokraterna hellre hade sett att det enda fiske som var tillåtet i svenska vatten i Östersjön hade varit det storskaliga pelagiska fisket? Den frågan skulle jag gärna vilja få ett svar på.

Anf. 91 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Tack, ministern, för detta svar, även om jag tycker att det är lite av ett icke-svar. Ministern känner ju från utskottsförhandlingen mycket väl till vårt förslag om vad vi skulle ta med oss till dessa fiskeförhandlingar.

Vårt förslag var alltså att vi skulle försöka värna det småskaliga kustnära fisket och helt stoppa industritrålningsfisket och att vi därmed också kraftigt skulle skärpa fisket efter skarpsill, eftersom bifångsten vid det fisket oftast är sill och strömming. Det är ju ett blandfiske, så då slår det ändå sönder fisket.

Fru talman! Jag skulle vilja fortsätta denna diskussion med att problematisera lite kring det faktum att det storskaliga industrifisket med sina stora trålare i Östersjön på flera olika sätt inte bara är ett hot mot sill och strömming utan, om det får fortsätta på samma sätt, är den absolut största orsaken till att sillen och strömmingen kan komma att helt utrotas i Östersjöns vatten på exakt samma sätt som drabbade torsken. Den har, som jag sa tidigare, än i dag inte återhämtat sig.

Fru talman! Ska vi ha ett långsiktigt fiske i Östersjön måste vi på allvar ta hänsyn till fiskepopulationernas naturliga storleksstruktur, där vi ska ha många stora, livskraftiga fiskar och fiskbestånd som finns i sina naturliga miljöer. Vi måste se till att skapa förutsättningar för att en betydligt större andel av fångsten ska gå till humankonsumtion och inte till djurfoder som det är i dag.

Ska vi lyckas få till ett långsiktigt och livskraftigt fiske med fokus på livsmedelsproduktion krävs kraftfulla åtgärder här och nu, innan det är för sent.

Forskarna som arbetar på Ices – flera av dem är svenska forskare – tar varje år fram uppskattningar utifrån inlämnade rapporter och kontroller om de olika fiskbeståndens storlek och ger därefter råd om vilka fiskekvoter som är möjliga och kan tillåtas inför kommande års fiske.

Rådet inför 2024 innebar en sänkning av fiskekvoterna med 39 respektive 45 procent för sill i Bottniska viken och centrala Östersjön. Samtidigt slår man fast i sin egen publikation, där råden presenteras, att det inte ens med ett helt stoppat fiske efter sill och strömming i Östersjön är säkert att bestånden kommer att återhämta sig från den nuvarande mycket kritiskt låga nivån.

Detta är alarmerande rapporter, och därför krävs åtgärder från oss folkvalda politiker här och nu och inte pajkastning. Det är hög tid att förutsättningarna för fiskekvoter och fiskeförvaltning ändras. Vi måste minska kvoterna och sluta med att maximera uttaget av vissa fiskarter. Vi måste

Prot. 2023/24:33
21 november

Svar på
interpellationer

se till att felrapportering av fångster inte bara stävjas utan stoppas och att fiskerikontrollerna ökar. Vi kan inte fortsätta att tillåta stora bifångster av sill och strömming vid fiske efter till exempel skarpsill. Därför anser vi att ett fiskestopp eller en kraftig minskning av fisket efter skarpsill är nödvändigt för att rädda det viktiga humankonsumtionsfisket efter sill och strömming.

Delar ministern min oro för eller bedömning av den akuta situationen som sillen och strömmingen befinner sig i just nu? Är ministern beredd att vidta några ytterligare åtgärder förutom minskade kvoter, som med all säkerhet kommer att fiskas upp av det storskaliga pelagiska fisket och tyvärr gå till djurfoder?

Sedan vill jag även för den andra ledamoten nämna att vi gjorde en hel del under vår regeringstid i fråga om att minska fisket. Vi var de första som gav ett uppdrag till Havs- och vattenmyndigheten att flytta ut trålgränsen på prov. Att det sedan har tagit alldeles för lång tid är jag den första att medge.

Anf. 92 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jodå, Tomas Kronståhl, nog gjorde ni saker. Det var precis vad jag sa i mitt förra inlägg.

Ni ökade kvoten med 76 procent. Jag förstår att Tomas Kronståhl inte läser Gefle Dagblad, men jag ska påminna om vad som stod där: Fyra länsstyrelser, inklusive Gävleborg, har efterlyst akuta skyddsåtgärder för strömmingen i de södra delarna av Bottenhavet.

I det läget, fru talman, drömde Socialdemokraterna i förhandlingarna till med att öka kvoten. Konsekvenserna bär fiskarna, till exempel Bergmans Fisk. Rubrik i Gefle Dagblad: "Strukit sotare från menyn". De som bor i Gävle vet vad det betyder, det vill säga den klassiska fina maträtten sotare. Det är närmast katastrof. Så står Tomas Kronståhl här och efterlyser åtgärder från den här regeringen. Det är den här regeringen som faktiskt agerar nu efter åtta förlorade år.

De som påverkas akut är naturligtvis de kustnära fiskarna, men den stora oron är vad som händer i till exempel en ofredssituation. Det är precis som jag sa, nämligen att vi hade ett första världskrig och sedan ett andra världskrig. Det var närmast en nationalrätt i Gävleborg att äta potatis och strömming. I en ofredssituation är naturligtvis livsmedelsproduktionen oerhört viktig, det vill säga det kustnära fisket – precis som statsrådet sa.

Jag skulle vilja fråga Tomas Kronståhl om det finns något som ni ångrar från era åtta år. Var det någonting ni socialdemokrater faktiskt gjorde fel, som innebar att Bergmans Fisk och andra råkade ut för denna situation?

Anf. 93 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Innan det är för sent, sa interpellanten. Ja, det är en allvarlig situation i Östersjön. Det råder inget tvivel om det. Orsakssambanden är troligtvis många. En sak som regeringen har gjort är att utöka det försök som interpellanten tog upp här, nämligen en motsvarande utflyttning av trålgränsen i hela Östersjön.

Men vi kommer inte att nöja oss med det, utan vi behöver se över havsmiljöerna, och vi behöver se över andra predatorer. Säl och skarv äter mycket sill och så vidare, och det är viktiga delar.

Men en sak som interpellanten inte nämner, snarare tvärtom, är skarpsillens påverkan på sill och strömming. Skarpsillsbeståndet är inte utsatt på alls samma sätt som beståndet för sill och strömming. Det har undanträngningseffekter i fråga om mat för sillen och strömmingen. Att helt ta bort skarpsillsfisket skulle definitivt ha en kontraproduktiv effekt på sillen och strömmingen.

Hur fiskar man då stora mängder skarpsill? Jo, primärt genom trål eftersom de oftast går längre ut. De volymerna som man skulle behöva ta upp av skarpsill kan inte tas upp med andra redskap på ett riktigt sätt.

Det vi de facto gör, som inte har skett tidigare, är att vi från svensk sida i förhandlingar med alla andra EU:s medlemsstater har lyckats få in precisionsriktade trålstopp som vi själva kan styra över när vi bedömer att lekperioden drar igång, när strömmingen och sillen rör sig till sina lekområden. Då kan vi säga att vi just då inte ska tråla här, och då minimerar vi riskerna för onödig och ovälkommen bifångst. Det är en mycket bra åtgärd som Sverige lyckades få in i förhandlingarna.

Interpellanten ställde frågor om kontroll och regelefterlevnad. Regeringen anser att de är jätteviktiga element för att säkerställa ett hållbart fiske på lika villkor. Under rådsmötet försökte vi driva ett gemensamt uttalande om kontrollen av det pelagiska fisket. Dock fick vi inte med oss alla berörda medlemsstater. Det betyder inte att vi släpper frågan, utan vi kommer att återkomma med hur vi tar det arbetet vidare. Men det pågår processer redan i dag.

Under det svenska ordförandeskapet i våras, och fem år efter att förhandlingarna inleddes, kunde parlamentet och ministerrådet den 31 maj enas om ett förnyat regelverk för EU:s fiskerikontroll. Syftet med kontrollsystemet är bland annat att vi ska modernisera och förenkla reglerna för kontrollen av fisket och att vi säkerställer efterlevnaden av fiskeripolitiken.

Utöver detta pågår ett arbete på myndigheterna. Både Havs- och vattenmyndigheten och Kustbevakningen har de senaste åren stärkt sin kontrollverksamhet, och utöver normal aktivitet genomförs fler riktade kontrollinsatser under 2023. För 2024 planerar myndigheterna att utöka verksamheterna ytterligare.

Anf. 94 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Jag tackar minister Kullgren för svaren.

Det är lite märkligt att statsrådet ena stunden hävdar att man värnar det småskaliga fisket och i nästa stund är nöjd med Sveriges uppgörelse i ministerrådet som möjliggör ett fortsatt industriellt trålfiske.

Fru talman! Jag tycker ändå att jag hör en andemening från både Lars Beckman och minister Kullgren om att man har en ambition att försöka stärka det småskaliga kustnära fisket. Låt oss då inte ägna oss åt pajkastning om vem som har gjort vad tidigare. Jag vet till exempel att när vi föreslog för Havs- och vattenmyndigheten att trålgränserna skulle flyttas ut var det flera borgerliga partier som inte stödde förslaget.

Men låt oss nu se till att vi faktiskt kan hjälpa Dennis Bergman och hans vänner i Gävle och försöka rädda det livsviktiga småskaliga kustnära fisket för humankonsumtion, som vi alla tycks värna.

Då måste vi ju på något sätt se var problemet är. Både vi i regeringsställning och nu denna regering har hävdat att vi ska ha vetenskapliga bevis och så mycket forskning och annat som vi kan på detta område.

Jag har tagit del av SLU:s rapporter, fru talman, och av Stockholms universitets, Sportfiskarnas och andras. Jag kan se att nedgången för sill och strömming ganska tydligt följer utvecklingen för industritrålning och pelagisk trålning. När den ökar minskar strömming och sill. Därför tycker jag att vi måste stävja den på olika sätt. Självklart ska vi ha fiske efter skarpsill, men vi måste ha hårdare kontroller och införa kameraövervakning och annan koll på fångsterna.

Jag har bara ett par frågor kvar, fru talman.

Vad händer om strömming och sill för humankonsumtion rödlistas och inte längre går att sälja i våra affärer på grund av att den är rödlistad? Hur kan regeringen stoppa detta?

Och kommer man fortsatt att kunna flytta över outnyttjade fiskekvoter från det här året till nästkommande år? I så fall hjälper det ju inte med minskade fiskekvoter.

Anf. 95 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Som i alla kompromisser är det få som är helt nöjda när de kommer ut från förhandlingen, men man måste ändå kunna konstatera vilka segrar man vunnit.

Det finns delar av Sveriges deltagande i fiskeförhandlingarna som jag är jättenöjd med. Jag har nämnt de flesta av dem här i dag. Men jag har också konstaterat att vi självklart inte är helt nöjda. Vi hade kunnat tänka oss lägre kvoter på de flesta bestånd i de flesta delar av Östersjön, men det här var vad vi lyckades komma fram till den här gången. Arbetet kommer att fortsätta.

Vi behöver ta ett helhetsgrepp för att uppnå de mål som vi har. Därför genomför den här regeringen parallella och kompletterande insatser.

Samtidigt måste vi se att Östersjön och dess ekosystem påverkas inte bara av fisket utan av en rad olika faktorer. Det är övergödning, det är salthalt, det är förekomsten av konkurrerande arter till strömming och det är inte minst förekomsten av predatorer som säl, skarv och annan fisk.

Avslutningsvis: Årets kvotförhandling var min och den här regeringens första. Jag har ingen ambition att kasta paj, men det går åt båda håll. Jag måste ändå konstatera att de senaste åtta åren har Socialdemokraterna ansvarat för de här förhandlingarna.

Vi fick ned kvoterna. Vi skyddade det lokala fisket. Vi fick till trålförbud under vissa perioder för att skydda sillens lek, och vi sätter fart för att kontrollsystemet ska bli bättre.

Finns det mer att göra? Självklart, absolut! Men en sak är lika säker: att jag jämförs med tidigare regeringar och deras framgångar har jag inga problem med över huvud taget.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2023/24:39 Riksrevisionens rapport om det nationella smittskyddet

Följande interpellationer hade framställts:

den 17 november

2023/24:197 Uteblivet elstöd till kommuner och regioner

av *Aida Birinxhiku* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:198 Konsekvenser av stormen Babet på den skånska sydkusten

av *Adrian Magnusson* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

den 20 november

2023/24:199 Konsekvenser av nedskärningar i den regionala kulturen

av *Lawen Redar* (S)

till kulturminister Parisa Liljestrånd (M)

2023/24:200 Vattenfalls vindkraftsinvesteringar

av *Elsa Widding* (-)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:201 Elbrist på grund av Norrlandssatsningarna

av *Elsa Widding* (-)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:202 Strukturella problem för vindkraften

av *Elsa Widding* (-)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:203 Processen runt IHR

av *Elsa Widding* (-)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:204 En hållbar förvaltning av Sveriges världsarv

av *Louise Thunström* (S)

till kulturminister Parisa Liljestrånd (M)

2023/24:205 Den nationella hanteringen av underhållet av va-ledningar

av *Martin Westmont* (SD)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 november

2023/24:271 Gapet till klimatmålet 2045

av *Elin Söderberg* (MP)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:272 Brandflygets alternativ till Säve flygplats

av Rickard Nordin (C)

till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

2023/24:273 JO:s kritik mot Arbetsförmedlingen för bristande tillgänglighet och service

av Serkan Köse (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:274 Akut brist på läkemedel

av Fredrik Lundh Sammeli (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:275 Upphandlingsprocessen för arbetsmarknadsutbildningar

av Serkan Köse (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:276 Könsskillnader i arbetsmarknadsutbildningarna

av Serkan Köse (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:277 Samverkan mellan Arbetsförmedlingen, Kriminalvården och kommunerna

av Serkan Köse (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:278 Yrkesakademins ekonomiska kris och dess effekter på arbetsmarknadsutbildningar

av Serkan Köse (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 18.33.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 69 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.53 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LENA LINDBÄCK

/Olof Pilo

§ 1 Särskild debatt om antisemitismen i Sverige.....	1
Anf. 1 MALIN DANIELSSON (L).....	1
Anf. 2 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	1
Anf. 3 LENA HALLENGREN (S).....	2
Anf. 4 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	3
Anf. 5 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	4
Anf. 6 MUHARREM DEMIROK (C).....	4
Anf. 7 MAGNUS BERNTSSON (KD)	5
Anf. 8 AMANDA LIND (MP)	6
Anf. 9 MALIN DANIELSSON (L).....	6
Anf. 10 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	7
Anf. 11 LENA HALLENGREN (S) replik	8
Anf. 12 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M) replik.....	8
Anf. 13 LENA HALLENGREN (S) replik	8
Anf. 14 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M) replik.....	9
Anf. 15 MUHARREM DEMIROK (C) replik	9
Anf. 16 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M) replik.....	9
Anf. 17 MUHARREM DEMIROK (C) replik	9
Anf. 18 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M) replik.....	10
Anf. 19 AMANDA LIND (MP) replik.....	10
Anf. 20 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M) replik.....	10
Anf. 21 AMANDA LIND (MP) replik.....	11
Anf. 22 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M) replik.....	11
Anf. 23 LENA HALLENGREN (S).....	11
Anf. 24 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	12
Anf. 25 LENA HALLENGREN (S) replik	12
Anf. 26 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	13
Anf. 27 LENA HALLENGREN (S) replik	13
Anf. 28 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik.....	14
Anf. 29 LENA HALLENGREN (S) replik	14
Anf. 30 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik.....	14
Anf. 31 LENA HALLENGREN (S) replik	14
Anf. 32 MALIN DANIELSSON (L) replik	15
Anf. 33 LENA HALLENGREN (S) replik	15
Anf. 34 MALIN DANIELSSON (L) replik	15
Anf. 35 LENA HALLENGREN (S) replik	16
Anf. 36 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	16
Anf. 37 LENA HALLENGREN (S) replik	16
Anf. 38 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	17
Anf. 39 LENA HALLENGREN (S) replik	17
Anf. 40 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	17
Anf. 41 AMANDA LIND (MP) replik.....	18

Anf. 42	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	18
Anf. 43	AMANDA LIND (MP) replik	18
Anf. 44	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	19
Anf. 45	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	19
Anf. 46	MUHARREM DEMIROK (C)	20
Anf. 47	MAGNUS BERNTSSON (KD)	20
Anf. 48	LENA HALLENGREN (S) replik	21
Anf. 49	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	21
Anf. 50	LENA HALLENGREN (S) replik	21
Anf. 51	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	21
Anf. 52	AMANDA LIND (MP)	22
Anf. 53	MALIN DANIELSSON (L)	22
Anf. 54	LENA HALLENGREN (S) replik	23
Anf. 55	MALIN DANIELSSON (L) replik	23
Anf. 56	LENA HALLENGREN (S) replik	23
Anf. 57	MALIN DANIELSSON (L) replik	24
Anf. 58	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik	24
Anf. 59	MALIN DANIELSSON (L) replik	24
Anf. 60	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik	25
Anf. 61	MALIN DANIELSSON (L) replik	25
Anf. 62	Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	25
§ 2	Meddelande om frågestund	26
§ 3	Anmälan om subsidiaritetsprövning	26
§ 4	Anmälan om fördröjt svar på interpellation	26
§ 5	Anmälan om faktapromemorior	26
§ 6	Ärenden för bordläggning	27
§ 7	Svar på interpellation 2023/24:111 om plan för att möta ökade varsel och stigande arbetslöshet	27
	Anf. 63 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	27
	Anf. 64 TERESA CARVALHO (S)	28
	Anf. 65 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	29
	Anf. 66 TERESA CARVALHO (S)	30
	Anf. 67 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	31
	Anf. 68 TERESA CARVALHO (S)	32
	Anf. 69 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	32
§ 8	Svar på interpellation 2023/24:118 om plan för att öka samhällsgemenskapen	33
	Anf. 70 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	33
	Anf. 71 ÅSA ERIKSSON (S)	33
	Anf. 72 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	34
	Anf. 73 ANNA WALLENTHEIM (S)	35
	Anf. 74 LAWEN REDAR (S)	36
	Anf. 75 SOFIA AMLOH (S)	37
	Anf. 76 TERESA CARVALHO (S)	37

Anf. 77 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	38	Prot. 2023/24:33
Anf. 78 ÅSA ERIKSSON (S).....	39	21 november
Anf. 79 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	40	
Anf. 80 ANNA WALLENTHEIM (S)	41	
Anf. 81 LAWEN REDAR (S)	41	
Anf. 82 SOFIA AMLOH (S).....	42	
Anf. 83 TERESA CARVALHO (S).....	42	
Anf. 84 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	42	
Anf. 85 ÅSA ERIKSSON (S).....	43	
Anf. 86 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	44	
Ajournering.....	44	
Återupptaget sammanträde.....	44	
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:164 om det småskaliga kustnära fisket.....	45	
Anf. 87 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	45	
Anf. 88 TOMAS KRONSTÅHL (S).....	46	
Anf. 89 LARS BECKMAN (M).....	47	
Anf. 90 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	48	
Anf. 91 TOMAS KRONSTÅHL (S).....	49	
Anf. 92 LARS BECKMAN (M).....	50	
Anf. 93 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	50	
Anf. 94 TOMAS KRONSTÅHL (S).....	51	
Anf. 95 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	52	
§ 10 Bordläggning.....	52	
§ 11 Anmälan om interpellationer.....	53	
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	53	
§ 13 Kammaren åtskildes kl. 18.33.....	54	